

11750/02/EL
WP 89

**Γνωμοδότηση 4/2004 για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων
μέσω βιντεοεπιτήρησης**

Εγκρίθηκε στις 11 Φεβρουαρίου 2004

Η εν λόγω ομάδα εργασίας συστάθηκε δυνάμει του άρθρου 29 της οδηγίας 95/46/ΕΚ. Πρόκειται για ένα ανεξάρτητο συμβουλευτικό σώμα της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής. Τα καθήκοντά της ορίζονται στο άρθρο 30 της οδηγίας 95/46/ΕΚ και στο άρθρο 14 της οδηγίας 97/66/ΕΚ.

Τη γραμματεία της ομάδας έχει αναλάβει η Διεύθυνση Ε (παροχή υπηρεσιων, δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, και βιομηχανική ιδιοκτησία και προστασία των δεδομένων) της Γενικής Διεύθυνσης "Εσωτερική Αγορά" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Β-1049 Brussels, Belgium, Γραφείο: C100-6/136.

Ιστότοπος: www.europa.eu.int/comm/privacy

Η ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΟΣΩΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

που συγκροτήθηκε βάσει της οδηγίας 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1995¹,

Έχοντας υπόψη:

τα άρθρα 29 και 30 παράγραφοι 1, σημείο α) και 3 της εν λόγω οδηγίας·

τον κανονισμό λειτουργίας της και ιδίως τα άρθρα 12 και 14 του εν λόγω κανονισμού,

ΕΝΕΚΡΙΝΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ:

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Κατά τα τελευταία χρόνια πολλοί δημόσιοι και ιδιωτικοί οργανισμοί στην Ευρώπη καταφεύγουν ολοένα και περισσότερο σε συστήματα εικονοληψίας. Το γεγονός αυτό έδωσε το έναυσμα για την έναρξη ζυγηρών συζητήσεων τόσο σε κοινοτικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο κρατών μελών προκειμένου να προσδιοριστούν οι προϋποθέσεις και οι περιορισμοί που θα ισχύουν για την εγκατάσταση εξοπλισμού βιντεοεπιτήρησης, καθώς και οι αναγκαίες διασφαλίσεις για τα άτομα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα.

Από τις εμπειρίες των τελευταίων χρόνων, ιδίως μετά τη μεταφορά σε εθνικό επίπεδο της οδηγίας 95/46/ΕΚ, διαπιστώθηκε η τεράστια διάδοση συστημάτων κλειστού κυκλώματος, συσκευών καταγραφής εικόνας και άλλων πιο προηγμένων μέσων που χρησιμοποιούνται σε ευρύτατο φάσμα τομέων.

Επιπλέον, η ανάπτυξη της διαθέσιμης τεχνολογίας, η ψηφιοποίηση και η μικρογράφηση έχουν σημαντικά αυξήσει τις δυνατότητες των συσκευών καταγραφής εικόνας και ήχου σε συνδυασμό επίσης με την ανάπτυξή τους τόσο σε εσωδίκτυα όσο και στο Διαδίκτυο.

Εκτός από τις εφαρμογές επεξεργασίας δεδομένων στο εργασιακό πλαίσιο, οι οποίες εξετάστηκαν από την ομάδα εργασίας σε λεπτομερές έγγραφο (*γνωμοδότηση 8/2001 για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο εργασιακό πλαίσιο*²), όλοι οι πολίτες μπορούν εύκολα να αντιληφθούν την αυξανόμενη διάδοση των τεχνικών βιντεοεπιτήρησης. Παρατηρείται, επίσης, μία αυξανόμενη τάση προς την κατεύθυνση της διασύνδεσης των συστημάτων βιντεοεπιτήρησης.

¹ Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 281 της 23/11/1995, σ. 31, ηλεκτρονική διεύθυνση: http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/dataprot/index.htm

² WP 48, που εγκρίθηκε στις 13 Σεπτεμβρίου 2001, ηλεκτρονική διεύθυνση: http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/dataprot/wpdocs/index.htm

Μία ενδεικτική ανάλυση των κύριων εφαρμογών καταδεικνύει ότι η βιντεοεπιτήρηση μπορεί να εξυπηρετεί αρκετά διαφορετικούς σκοπούς³, οι οποίοι μπορούν ωστόσο να ομαδοποιηθούν σε ορισμένους κύριους τομείς:

- 1) προστασία των ατόμων,
- 2) προστασία της ιδιοκτησίας,
- 3) δημόσιο συμφέρον,
- 4) ανίχνευση, πρόληψη και έλεγχος παραβάσεων,
- 5) διάθεση αποδεικτικών στοιχείων,
- 6) άλλα νόμιμα συμφέροντα.

Επίσης, για την εγκατάσταση συσκευών βιντεοσκόπησης και παρόμοιου εξοπλισμού ισχύουν διαφορετικές προϋποθέσεις.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, η χρησιμοποίηση συστήματος βιντεοσκόπησης μπορεί να είναι υποχρεωτική βάσει ειδικών διατάξεων των κρατών μελών, όπως για παράδειγμα σε ορισμένα καζίνο. Σε άλλες περιπτώσεις, χρησιμοποιείται για σκοπούς στους οποίους αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία οι συγγενείς των ατόμων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, π.χ. αναζήτηση αγνοούμενων ενηλίκων ή ανηλίκων. Μπορούν να αναφερθούν επίσης ακραίες περιπτώσεις - κυρίως σε τρίτες χώρες - όπου χρησιμοποιούνται συστήματα αναγνώρισης του προσώπου για την πρόληψη διαγαμίας ή περιπτώσεις όπου η τοπική αστυνομική αρχή αποφασίζει να προβάλει στο

³ Διαφορετικά συστήματα βιντεοεπιτήρησης έχουν εγκατασταθεί:

- α) εντός και πλησίον δημόσιων κτιρίων ή κτιρίων στα οποία έχει πρόσβαση το κοινό, όπως είναι τα μουσεία, οι τόποι λατρείας ή τα μνημεία, για την πρόληψη παραβάσεων και/ή πράξεων βανδαλισμού μικρότερης σημασίας,
- β) σε στάδια και αθλητικές εγκαταστάσεις, ιδίως σε σχέση με ορισμένες εκδηλώσεις,
- γ) στον τομέα των μεταφορών και σε σχέση με την οδική κυκλοφορία ώστε να παρακολουθείται η κυκλοφορία οχημάτων σε αυτοκινητοδρόμους και δρόμους ταχείας κυκλοφορίας ή αλλού ώστε να εντοπίζονται παραβάσεις του ορίου ταχύτητας και/ή κυκλοφοριακές παραβάσεις στα κέντρα των πόλεων, ή για τον έλεγχο υπόγειων εγκαταστάσεων πρόσβασης σε μετρό, για την παρακολούθηση πρατηρίων καυσίμων και μέσα σε ταξί,
- δ) για την πρόληψη και/ή την ανίχνευση παράνομης συμπεριφοράς στους χώρους γύρω από σχολεία, σε σχέση επίσης με την παρενόχληση ανηλίκων,
- ε) εντός ιατρικών εγκαταστάσεων κατά τη διάρκεια χειρουργείου και/ή με σκοπό, για παράδειγμα, την παροχή περίθαλψης από απόσταση ή την παρακολούθηση ασθενών σε μονάδες εντατικής θεραπείας και/ή σε χώρους όπου νοσηλεύονται σοβαρά ασθενείς και/ή ασθενείς σε καραντίνα,
- στ) σε αεροδρόμια, πλοία και περιοχές κοντά στα σύνορα για τον εντοπισμό δραστηριοτήτων λαθρεμπορίου, καθώς και για τη διευκόλυνση της αναζήτησης ανηλίκων και άλλων ατόμων που αγνοούνται,
- ζ) από ιδιωτικούς αστυνομικούς,
- η) εντός και πλησίον σούπερ μάρκετ και καταστημάτων, ιδίως όταν εμπορεύονται προϊόντα πολυτελείας, προκειμένου να συγκεντρώνονται στοιχεία σε περίπτωση διάπραξης εγκλημάτων, καθώς και για σκοπούς εμπορικής προώθησης και/ή διαπίστωσης χαρακτηριστικών στοιχείων των καταναλωτών,
- θ) εντός συγκροτημάτων ιδιωτικών κατοικιών και σε παρακείμενους χώρους τόσο για σκοπούς ασφάλειας όσο και για τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σε περίπτωση διάπραξης παραβάσεων,
- ι) για δημοσιογραφικούς και διαφημιστικούς σκοπούς σε περιβάλλον απευθείας σύνδεσης μέσω είτε διαδικτυακής κάμερας (web cam) είτε κάμερας σε απευθείας σύνδεση για σκοπούς τουριστικής προώθησης και διαφήμισης σε σχέση επίσης με παραλιακά τουριστικά συγκροτήματα και χορευτικά κέντρα όπου οι πελάτες και οι επισκέπτες κινηματογραφούνται σε τακτικά διαστήματα χωρίς προειδοποίηση.

κοινό εικόνες σχετικά με τις σκληρές συνθήκες διαβίωσης στη φυλακή των καταδίκων, χωρίς τη συγκατάθεση των καταδίκων.

Συνεπώς, ενώ η βιντεοεπιτήρηση μπορεί να δικαιολογηθεί σε ορισμένες περιπτώσεις, υπάρχουν άλλες περιστάσεις όπου επιδιώκεται αυθόρμητα η προστασία μέσω συσκευών βιντεοσκόπησης χωρίς να λαμβάνονται επαρκώς υπόψη οι σχετικές προϋποθέσεις και απαιτήσεις. Το γεγονός αυτό οφείλεται ορισμένες φορές στα οικονομικά οφέλη που παρέχονται από δημόσιους οργανισμούς, καθώς και στην προσφορά καλύτερων όρων ασφάλισης σε περίπτωση χρησιμοποίησης συστημάτων βιντεοεπιτήρησης.

Η βιντεοεπιτήρηση έχει και μία ψυχολογική πτυχή. Καλώς ή κακώς, η κοινή γνώμη θεωρεί ενίοτε τη βιντεοεπιτήρηση ως ένα "ανεκτίμητο εργαλείο", λόγω της χρησιμότητάς της στην αποκάλυψη αδικημάτων.

Πρόκειται επομένως για ένα περίπλοκο και συνεχώς εξελισσόμενο τομέα, όπου προσφέρονται ήδη διάφορες τεχνικές.

Το παρόν έγγραφο εργασίας παρέχει μια πρώτη ανάλυση με σημείο αφετηρίας την ύπαρξη εν μέρει διαφορετικών κανονιστικών ρυθμίσεων, καθώς και την παρουσία εξαιρετικά λεπτομερών διατάξεων στις επιμέρους εθνικές νομοθεσίες, γεγονός που καθιστά αναγκαία μια περισσότερο συστηματική και εναρμονισμένη προσέγγιση.

Το παρόν έγγραφο αναφέρεται στην επιτήρηση που έχει ως στόχο την εξ αποστάσεως παρακολούθηση γεγονότων, καταστάσεων και εκδηλώσεων, ενώ δεν εξετάζει άμεσα άλλες πρακτικές δημοσιοποίησης ορισμένων εκδηλώσεων σε περιστασιακή και/ή επιλεκτική βάση που αφορούν, για παράδειγμα, τη διαφάνεια των δραστηριοτήτων τοπικών αρχών και/ή κοινοβουλευτικών οργάνων.

Όλοι οι φορείς θα έχουν στη συνέχεια τη δυνατότητα να αναπτύξουν λεπτομερώς τα στοιχεία που παρέχονται στο παρόν έγγραφο, τόσο σε σχέση με τον τομέα εργασιών τους όσο και σε σχέση με τις μελλοντικές τεχνολογικές εξελίξεις τις οποίες προτίθεται να διερευνήσει η ομάδα εργασίας.

Οι αρχές που εξετάζονται στο παρόν έγγραφο ισχύουν επίσης για την εικονοληψία, ενδεχομένως σε συνδυασμό με ηχητικά και/ή βιομετρικά δεδομένα, όπως είναι τα ψηφιακά αποτυπώματα⁴.

Οι αρχές αυτές μπορούν επίσης να λαμβάνονται υπόψη όσον αφορά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα η οποία δεν πραγματοποιείται με εξοπλισμό βίντεο αλλά με άλλα μέσα επιτήρησης, δηλαδή ελέγχου από απόσταση - όπως, για παράδειγμα, με δορυφορικά συστήματα GPS.

Το παρόν έγγραφο εργασίας έχει ως στόχο, κατά πρώτο λόγο, να υπογραμμίσει το ευρύ φάσμα κριτηρίων για την αξιολόγηση της νομιμότητας και της ορθότητας της εγκατάστασης κάθε συστήματος βιντεοεπιτήρησης.

⁴ Το γενικότερο πρόβλημα της εφαρμογής της οδηγίας 95/46/EK στον τομέα της βιομετρίας εξετάζεται σε ειδικό έγγραφο της ομάδας εργασίας.

Ωστόσο, συνεκτιμήθηκαν επίσης τα ακόλουθα θέματα:

- α) Τα αρμόδια όργανα των κρατών μελών πρέπει να προβούν σε γενικότερη αξιολόγηση της βιντεοεπιτήρησης με στόχο επίσης την προώθηση μιας συνολικά επιλεκτικής καθώς και συστηματικής προσέγγισης για το θέμα αυτό. Η υπερβολική εξάπλωση των συστημάτων εικονοληψίας σε δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους δεν πρέπει να οδηγεί σε αδικαιολόγητους περιορισμούς των δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών των πολιτών. Σε αντίθετη περίπτωση, οι πολίτες ενδέχεται να υποβάλλονται σε δυσανάλογες σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό διαδικασίες συλλογής δεδομένων που θα τους καθιστούν μαζικά αναγνωρίσιμους σε διάφορους δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους.
- β) Οι τάσεις της εξέλιξης των τεχνικών βιντεοεπιτήρησης μπορούν να αξιολογηθούν εποικοδομητικά ώστε να αποφευχθεί το ενδεχόμενο η ανάπτυξη εφαρμογών λογισμικού που βασίζονται τόσο στην αναγνώριση του προσώπου όσο και στη μελέτη και στην πρόβλεψη της βιντεοσκοπημένης ανθρώπινης συμπεριφοράς να οδηγήσει αλόγιστα σε μια δυναμική - προληπτική επιτήρηση, σε αντίθεση με τη συμβατική στατική επιτήρηση η οποία αποσκοπεί κυρίως στην καταγραφή συγκεκριμένων εκδηλώσεων και των πρωταγωνιστών τους. Η νέα αυτή μορφή επιτήρησης βασίζεται στην αυτόματη καταγραφή χαρακτηριστικών του προσώπου των ατόμων καθώς και της «αφύσικης» συμπεριφοράς τους. Προβλέπει επίσης τη δυνατότητα αποστολής αυτοματοποιημένων προειδοποιήσεων και υπενθυμίσεων, που ενδέχεται να συνεπάγονται δυσμενείς διακρίσεις.

2. ΔΙΕΘΝΗ ΝΟΜΙΚΑ ΜΕΣΑ.

α) Σύμβαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών

Η προστασία της ιδιωτικής ζωής διασφαλίζεται στο άρθρο 8 της Σύμβασης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

β) Σύμβαση αριθ. 108/1981 του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των ατόμων όσον αφορά την αυτόματη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Το πεδίο της εν λόγω σύμβασης δεν περιορίζεται όπως η οδηγία 95/46/EK στις δραστηριότητες του πρώτου πυλώνα (βλέπε παρακάτω). Οι δραστηριότητες βιντεοεπιτήρησης που περιλαμβάνουν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω σύμβασης. Η Συμβουλευτική Επιτροπή που έχει συγκροτηθεί στο πλαίσιο της εν λόγω σύμβασης αναφέρει ότι η φωνή και η εικόνα θεωρούνται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα εφόσον παρέχουν πληροφορίες για ένα άτομο που καθιστούν δυνατή την εξακρίβωση της ταυτότητάς του/της, ακόμα και αν αυτό γίνεται με έμμεσο τρόπο.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης καταρτίζει μια δέσμη αρχών για την προστασία των ατόμων όσον αφορά την συλλογή και επεξεργασία δεδομένων μέσω

βιντεοεπιτήρησης. Οι εν λόγω αρχές θα αποσαφηνίσουν ακόμα περαιτέρω τις ρήτρες διασφάλισης που ισχύουν για τα άτομα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, οι οποίες περιλαμβάνονται στις διατάξεις των νομικών μέσων του Συμβουλίου της Ευρώπης.

γ) **Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης**

Ο Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπει στο άρθρο 7 την προστασία της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, της κατοικίας και των επικοινωνιών και στο άρθρο 8 την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

3. **Η ΕΠΙΤΗΡΗΣΗ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 95/46/ΕΚ.**

Τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της επεξεργασίας προσωπικών πληροφοριών που περιλαμβάνονται σε δεδομένα ήχου και εικόνας επισημαίνονται ρητά στην οδηγία 95/46/ΕΚ (που στη συνέχεια αναφέρεται ως «η οδηγία»), η οποία αναφέρεται στα δεδομένα αυτά με ρητό τρόπο σε διάφορα σημεία.

Η οδηγία εξασφαλίζει την προστασία της ιδιωτικής ζωής καθώς και την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε σχέση με τις θεμελιώδεις ελευθερίες και δικαιώματα των φυσικών προσώπων (άρθρο 1, παράγραφος 1).

Σημαντικό ποσοστό των πληροφοριών που συγκεντρώνονται μέσω βιντεοεπιτήρησης αφορά άτομα των οποίων τα στοιχεία της ταυτότητας είναι γνωστά ή μπορούν να εξακριβωθούν και τα οποία βιντεοσκοπούνται καθώς κινούνται σε δημόσιους χώρους ή σε χώρους στους οποίους έχει πρόσβαση το κοινό. Στους χώρους αυτούς τα διερχόμενα άτομα έχουν χαμηλότερο επίπεδο προστασίας της ιδιωτικής ζωής, χωρίς ωστόσο να στερούνται πλήρως των δικαιωμάτων και ελευθεριών τους όσον αφορά την ιδιωτική ζωή και την εικόνα τους.

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στο θέμα του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας των ατόμων που βρίσκονται νόμιμα στην επικράτεια ενός κράτους, το οποίο διασφαλίζεται στο άρθρο 2 του πρόσθετου πρωτοκόλλου αριθ. 4 στην Ευρωπαϊκή σύμβαση για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών.

Στην εν λόγω ελευθερία κυκλοφορίας μπορούν να επιβληθούν μόνο οι περιορισμοί που είναι αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία και είναι ανάλογοι για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων. Τα άτομα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα έχουν το δικαίωμα να κυκλοφορούν ελεύθερα χωρίς να υποβάλλονται σε υπερβολικούς ψυχολογικούς όρους όσον αφορά τις κινήσεις και τη συμπεριφορά τους και χωρίς να παρακολουθούνται λεπτομερώς κατά τρόπο ώστε να είναι δυνατή η ανίχνευση των κινήσεών τους και/ή η ενεργοποίηση "συναγερμών" βάσει λογισμικού το οποίο "ερμηνεύει" αυτόματα την υποθετικά ύποπτη συμπεριφορά ενός ατόμου χωρίς να είναι απαραίτητη η ανθρώπινη παρέμβαση - βάσει υπερβολικής χρησιμοποίησης μεθόδων βιντεοεπιτήρησης από διαφορετικούς οργανισμούς σε πολλούς δημόσιους χώρους ή χώρους που είναι προσβάσιμοι από το κοινό.

Ο ειδικός και ευαίσθητος χαρακτήρας της επεξεργασίας δεδομένων ήχου και εικόνας που αφορούν φυσικά πρόσωπα επισημαίνεται στις αρχικές αιτιολογικές σκέψεις της οδηγίας. Εκτός από τους προβληματισμούς που θα αναπτυχθούν κατωτέρω όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής, οι εν λόγω αιτιολογικές σκέψεις και τα αντίστοιχα άρθρα της οδηγίας διευκρινίζουν ότι

- α) η οδηγία έχει εφαρμογή, κατ'αρχήν, επί του θέματος αυτού λόγω της σημασίας των εξελίξεων των τεχνικών που χρησιμοποιούνται για τη συλλογή, το χειρισμό και τη χρήση με άλλο τρόπο της ειδικής κατηγορίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που συλλέγονται με τον τρόπο αυτό (βλέπε αιτιολογική σκέψη αριθ. 14),
- β) οι αρχές προστασίας της οδηγίας εφαρμόζονται σε κάθε πληροφορία - περιλαμβανομένων των πληροφοριών ήχου και εικόνας - που αφορούν πρόσωπο του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί, λαμβανομένων υπόψη όλων των μέσων που μπορούν ευλόγως να χρησιμοποιηθούν είτε από τον υπεύθυνο της επεξεργασίας είτε από τρίτο για να εξακριβωθεί η ταυτότητα του εν λόγω προσώπου (βλέπε άρθρο 2, σημείο α) και αιτιολογική σκέψη 26).

Εκτός από τις ανωτέρω ειδικές αναφορές, η οδηγία παράγει προφανώς το σύνολο των αποτελεσμάτων της στο πλαίσιο των επιμέρους διατάξεών της που αφορούν συγκεκριμένα:

- 1) Την *ποιότητα των δεδομένων*. Οι εικόνες πρέπει να υφίστανται σύννομη και θεμιτή επεξεργασία και να συλλέγονται για καθορισμένους, σαφείς και νόμιμους σκοπούς. Οι εικόνες πρέπει να χρησιμοποιούνται σύμφωνα με την αρχή ότι τα δεδομένα πρέπει να είναι κατάλληλα, συναφή προς το θέμα και όχι υπερβολικά, και να μην υφίστανται περαιτέρω επεξεργασία κατά τρόπο ασυμβίβαστο προς το σκοπό για τον οποίο συγκεντρώνονται· πρέπει επίσης να διατηρούνται για περιορισμένο χρονικό διάστημα, κ.λπ. (βλέπε άρθρο 6)·
- 2) τα *κριτήρια σχετικά με τη νομιμότητα της επεξεργασίας*. Σύμφωνα με τα κριτήρια αυτά, η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μέσω βιντεοεπιτήρησης πρέπει να βασίζεται σε μία τουλάχιστον από τις προϋποθέσεις που αναφέρονται στο άρθρο 7: ρητή συγκατάθεση, αναγκαιότητα για την εκτέλεση της σύμβασης, απαραίτητη για την τήρηση νομικής υποχρέωσης, απαραίτητη για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, απαραίτητη για την εκπλήρωση έργου δημοσίου συμφέροντος ή εμπύκτοντος στην άσκηση δημόσιας εξουσίας, εξισορρόπηση συμφερόντων·
- 3) την *επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων*, η οποία υπόκειται στις διασφαλίσεις που ισχύουν για τη χρησιμοποίηση είτε ευαίσθητων δεδομένων είτε δεδομένων που αφορούν παραβάσεις στο πλαίσιο βιντεοεπιτήρησης (άρθρο 8)·

- 4) την *πληροφόρηση* των ατόμων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα (βλέπε άρθρα 10 και 11)·
- 5) τα *δικαιώματα των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα*, ιδίως το δικαίωμα πρόσβασης και το δικαίωμα αντίταξης στην επεξεργασία για επιτακτικούς και νόμιμους λόγους (βλέπε άρθρα 12 και 14, σημείο α)·
- 6) τις *διασφαλίσεις που ισχύουν στην περίπτωση αυτοματοποιημένων ατομικών αποφάσεων* (άρθρο 15)·
- 7) την *ασφάλεια* της επεξεργασίας (άρθρο 17)·
- 8) την *κοινοποίηση της επεξεργασίας* (άρθρα 18 και 19)·
- 9) τον *προηγούμενο έλεγχο* στην περίπτωση επεξεργασιών που ενέχουν ειδικούς κινδύνους για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των ενδιαφερομένων (άρθρο 20), και
- 10) τη *διαβίβαση δεδομένων σε τρίτες χώρες* (άρθρο 25 και επόμενα).

Ο ειδικός και ευαίσθητος χαρακτήρας της επεξεργασίας δεδομένων ήχου και εικόνας αναγνωρίζεται στο τελευταίο άρθρο της οδηγίας, το οποίο προβλέπει ότι η Επιτροπή υποβάλλει έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας και υποβάλλει ενδεχομένως δέουσες προτάσεις, λαμβάνοντας υπόψη τις εξελίξεις της πληροφορικής και το στάδιο των εργασιών για την πραγμάτωση της κοινωνίας της πληροφορίας (βλέπε άρθρο 33).

4. ΕΘΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΝΤΕΟΠΙΤΗΡΗΣΗ

Σε αρκετά κράτη μέλη έχουν ήδη πραγματοποιηθεί περιπτωσιολογικές μελέτες σχετικά με την βιντεοεπιτήρηση είτε βάσει συνταγματικών διατάξεων⁵ είτε βάσει συγκεκριμένων νομοθετικών διατάξεων είτε βάσει διαταγμάτων ή άλλων αποφάσεων που εκδίδουν οι αρμόδιες εθνικές αρχές⁶.

Σε ορισμένα κράτη ισχύουν επίσης ειδικές διατάξεις οι οποίες εφαρμόζονται ανεξάρτητα από το εάν η βιντεοεπιτήρηση περιλαμβάνει ή όχι επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, η εγκατάσταση και η ανάπτυξη κλειστών κυκλωμάτων τηλεόρασης (CCTV) και παρόμοιου εξοπλισμού επιτήρησης υπόκεινται σε προηγούμενη έγκριση της διοικητικής αρχής, η οποία μπορεί να εκπροσωπείται, εν όλω ή εν μέρει, από την εθνική αρχή προστασίας των δεδομένων. Οι κανόνες αυτοί μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με το δημόσιο ή ιδιωτικό χαρακτήρα του φορέα που είναι υπεύθυνος για τη λειτουργία του σχετικού εξοπλισμού.

⁵ Βλέπε απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου της Πορτογαλίας αριθ. 255/2002. Το Δικαστήριο έκρινε ότι «η χρήση ηλεκτρονικών συσκευών επιτήρησης και η παρακολούθηση των πολιτών από ιδιωτικούς οργανισμούς ασφάλειας συνιστούν περιορισμό του δικαιώματος προστασίας της ιδιωτικής ζωής που διασφαλίζεται στο άρθρο 26 του Συντάγματος».

⁶ Τουλάχιστον σε μία χώρα (Βέλγιο - υπόθεση Gaia), η μη συμμόρφωση προς τη νομοθεσία περί προστασίας των δεδομένων στο πλαίσιο της συλλογής εικόνων οδήγησε σε απόρριψη αποδεικτικών στοιχείων ενώπιον του Δικαστηρίου.

Σε άλλες χώρες, η βιντεοεπιτήρηση δεν αποτελεί αντικείμενο ειδικών νομοθετικών διατάξεων. Ωστόσο, οι αρχές προστασίας των δεδομένων έχουν λάβει μέτρα για να εξασφαλίσουν την ορθή εφαρμογή των γενικών διατάξεων περί προστασίας των δεδομένων, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο γνωμοδοτήσεων, οδηγιών ή κωδίκων δεοντολογίας. Τέτοιοι κώδικες έχουν ήδη εγκριθεί (Ηνωμένο Βασίλειο) ή αποτελούν αντικείμενο επεξεργασίας (Ιταλία).

<p>Βέλγιο</p>	<p>Γνωμοδοτήσεις της ΑΠΔ, και ιδίως γνωμοδότηση 34/99 της 13ης Δεκεμβρίου 1999, σχετικά με την επεξεργασία εικόνων ιδίως μέσω συστημάτων βιντεοεπιτήρησης. Γνωμοδότηση 3/2000 της 10ης Ιανουαρίου 2000 σχετικά με τη χρήση συστημάτων βιντεοεπιτήρησης στις εισόδους πολυκατοικιών.</p>
<p>Δανία</p>	<p>Νόμος αριθ. 76 της 1ης Φεβρουαρίου 2000, ενοποιημένο κείμενο, σχετικά με την απαγόρευση της βιντεοεπιτήρησης. Ο εν λόγω νόμος απαγορεύει γενικά σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου να διεξάγουν βιντεοεπιτήρηση σε δημόσιους δρόμους, πλατείες ή παρόμοιες περιοχές οι οποίες χρησιμοποιούνται για την μετακίνηση του κοινού. Υπάρχουν, ωστόσο, ορισμένες εξαιρέσεις σε αυτό τον κανόνα.</p> <p>Απόφαση της ΑΠΔ της 3ης Ιουνίου 2002 σχετικά με τη βιντεοεπιτήρηση εκ μέρους μεγάλου ομίλου σούπερ μάρκετ και τη ζωντανή μετάδοση από pub στο Διαδίκτυο.</p> <p>Απόφαση της ΑΠΔ της 1ης Ιουλίου 2003 όπου αναφέρεται ότι η βιντεοεπιτήρηση που διεξάγεται σε δημόσια μέσα συγκοινωνίας τα οποία ανήκουν σε ιδιώτες πρέπει να διεξάγεται σε αντιστοιχία και σε συμμόρφωση με τους κανόνες που περιλαμβάνονται στο Νόμο της Δανίας Περί Προστασίας των Δεδομένων.</p> <p>Οι αποφάσεις της ΑΠΔ της 13ης Νοεμβρίου, οι οποίες επιβάλλουν ορισμένους περιορισμούς σε ό,τι αφορά τη βιντεοεπιτήρηση που διεξάγεται από δημόσιες αρχές.</p>

Φινλανδία	<p>Στη Φινλανδία δεν υφίσταται ειδική νομοθεσία σχετικά με τη βιντεοεπιτήρηση, αλλά υπάρχουν διατάξεις περί βιντεοεπιτήρησης και άλλων τεχνικών μέσων επιτήρησης, παρατήρησης ή παρακολούθησης στο πλαίσιο πολλών διαφόρων νόμων.</p> <p>Ερωτήματα σχετικά με τη βιντεοεπιτήρηση και την καταγραφή συνομιλιών τίθενται συχνά και υπήρξαν περιπτώσεις παρόμοιων ερωτήσεων.</p> <p>Για παράδειγμα, ο Διαμεσολαβητής για την Προστασία Δεδομένων γνωμοδότησε σχετικά με την καταγραφή τηλεφωνικών συνομιλιών στον τομέα της εξυπηρέτησης πελατών και στο πλαίσιο της εργασίας (αρ. μητρώου 1061/45/2000 και 525/45/2000).</p> <p>Το γραφείο μας έχει δημοσιεύσει το ενημερωτικό φυλλάδιο ” Προστασία της ιδιωτικότητας και βιντεοεπιτήρηση” (Asiaa tietosuojasta 4/2001 Yksityisyyden suoja kameravalvonnassa http://www.tietosuoja.fi/uploads/03wamgvxuybt4ti.rtf).</p>
Γαλλία	<p>Νόμος αριθ. 78-17 της 6ης Ιανουαρίου 1978 σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων, αρχεία και τις ελευθερίες (CNIL)</p> <p>Σύσταση της ΑΠΔ αριθ. 94-056 της 21ης Ιουνίου 1994</p> <p>Οδηγίες της ΑΠΔ σχετικά με τη βιντεοεπιτήρηση στο χώρο εργασίας: http://www.cnil.fr/thematic/index.htm; για άλλα θέματα (π.χ. διαδικτυακές κάμερες)⁷</p> <p>Ειδικός νόμος σχετικά με την βιντεοεπιτήρηση για τη δημόσια ασφάλεια σε δημόσιους χώρους: νόμος αριθ. 95-73 της 21ης Ιανουαρίου 1995 σχετικά με την ασφάλεια (όπως τροποποιήθηκε από το διάταγμα 2000-916 της 19ης Σεπτεμβρίου 2000)</p> <p>Διάταγμα αριθ. 96-926 της 17ης Οκτωβρίου 1996 και εγκύκλιος της 22ας Οκτωβρίου 1996 σχετικά με την εφαρμογή του νόμου αριθ. 95-73</p>

⁷ Βλέπε ετήσιες εκθέσεις του γαλλικού φορέα «Commission Nationale de l’Informatique et des Libertés».

Ελλάδα	<p>1) Εγκύκλιος αριθ. 390 της 28ης Ιανουαρίου 2000 σχετικά με την εγκατάσταση κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης στο Αττικό Μετρό</p> <p>2) Οδηγία αριθ. 1122 της 26ης Σεπτεμβρίου 2000 σχετικά με το κλειστό κύκλωμα τηλεόρασης</p> <p>3) Απόφαση αριθ. 84/2002 σχετικά με το κλειστό κύκλωμα τηλεόρασης στα ξενοδοχεία</p>
Γερμανία	<p>Άρθρο 6, σημείο β) του ομοσπονδιακού νόμου 2001.</p> <p>Άρθρο 25 του Νόμου για την Προστασία των Συνόρων.</p> <p>Πρόσθετοι κανονισμοί σχετικά με τη βιντεοεπιτήρηση από την Αστυνομία στις αστυνομικές διατάξεις των κρατιδίων.</p> <p>Στο Κοινοβούλιο συζητείται νομοσχέδιο που απαγορεύει τη μυστική βιντεοεπιτήρηση.</p>
Ιρλανδία	<p>Νόμος για την Προστασία των Δεδομένων του 1998 και 2003.</p> <p>Περιπτωσιολογική μελέτη αριθ. 14/1996 (χρήση CCTV) κλειστού κυκλώματος.</p>
Ιταλία	<p>Άρθρο 134 του Κώδικα Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (νομοθετικό διάταγμα αριθ. 196 της 30 Ιουνίου 2003, που προβλέπει την έγκριση κώδικα δεοντολογίας)</p> <p>Αποφάσεις της αρχής ελέγχου (Garante) αριθ. 2 της 10ης Απριλίου 2002 (για έγκριση κώδικα δεοντολογίας), της 28ης Σεπτεμβρίου 2001 (τεχνικές βιομετρικής και αναγνώρισης προσώπων που χρησιμοποιούν οι τράπεζες) και της 29ης Νοεμβρίου 2000 (ο αποκαλούμενος «δεκάλογος βιντεοεπιτήρησης»)</p> <p>Προεδρικό διάταγμα αριθ. 250 της 22.06.1999 (ρύθμιση της πρόσβασης των οχημάτων στο κέντρο πόλεων και σε περιοχές περιορισμένης πρόσβασης)</p> <p>Διάταγμα αριθ. 433 της 14.11.1992 και νόμος αριθ. 4/1993 (για τα μουσεία, τις κρατικές βιβλιοθήκες και τα αρχεία)</p> <p>Νομοθετικό διάταγμα αριθ. 45 της 04.02.2000 (επιβατηγά πλοία σε εθνικά δρομολόγια)</p> <p>Άρθρο 4 του νόμου αριθ. 300 της 20.05.1970 (καταστατικό εργαζομένων)</p>

Λουξεμβούργο	Άρθρα 10 και 11 του νόμου της 02.08.2002 σχετικά με την προστασία των ατόμων όσον αφορά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα
Κάτω Χώρες	<p>Έκθεση της αρχής προστασίας δεδομένων που εκδόθηκε το 1997 και περιλαμβάνει οδηγίες για τη βιντεοεπιτήρηση, ιδίως για την προστασία των ατόμων και της περιουσίας σε δημόσιους χώρους. Επικαιροποίηση των κατευθυντήριων γραμμών που αναπτύχθηκαν το 1997 θα είναι διαθέσιμη το 2004.</p> <p>Έρευνα σχετικά με τη βιντεοεπιτήρηση σε όλους τους ολλανδικούς δήμους το 2003.</p> <p>Αλλαγή του Ποινικού Κώδικα, η οποία τέθηκε σε ισχύ από 1ης Ιανουαρίου 2004, και η οποία διευρύνει τον παράνομο χαρακτήρα της βιντεοσκοπησης σε χώρους που είναι προσβάσιμοι από το κοινό χωρίς την ενημέρωση του κοινού.</p> <p>Η κυβέρνηση προτείνει την αλλαγή του Νόμου περί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ο οποίος παραχωρεί ρητή αρμοδιότητα σε ό,τι αφορά τη χρήση συστημάτων βιντεοεπιτήρησης σε δημόσιους χώρους και για σκοπούς δημόσιου ενδιαφέροντος, υπό ορισμένες προϋποθέσεις (όπως η υποχρέωση περιοδικής αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας της βιντεοεπιτήρησης), στα δημοτικά συμβούλια και τους δημάρχους.</p>
Πορτογαλία	<p>Νομοθετικό διάταγμα 231/98 της 22ας Ιουλίου 1998 (δραστηριότητες ιδιωτικής ασφάλειας και συστήματα αυτοπροστασίας)</p> <p>Νόμος 38/98 της 4ης Αυγούστου 1998 (μέτρα που πρέπει να εγκριθούν σε περίπτωση βίας κατά τη διάρκεια αθλητικών εκδηλώσεων)</p> <p>Νομοθετικό διάταγμα 263/01 της 28ης Σεπτεμβρίου 2001 (χώροι χορού)</p> <p>Νομοθετικό διάταγμα 94/2002 της 12ης Απριλίου 2002 (αθλητικές εκδηλώσεις)</p>
Ισπανία	<p>Οργανικός νόμος αριθ. 4/1997 (βιντεοεπιτήρηση από υπηρεσίες ασφάλειας σε δημόσιους χώρους)</p> <p>Βασιλικό διάταγμα αριθ. 596/1999 για την εφαρμογή του νόμου αριθ. 4/1997</p>

Σουηδία	<p>Η βιντεοεπιτήρηση ρυθμίζεται στο νόμο (1998:150) σχετικά με τις γενικές δραστηριότητες βιντεοεπιτήρησης και στο νόμο (1995:1506) σχετικά με τις μυστικές δραστηριότητες βιντεοεπιτήρησης (σε εγκληματικές έρευνες)⁸. Για τη βιντεοεπιτήρηση γενικού χαρακτήρα απαιτείται, κατά κανόνα, εξουσιοδότηση από το διοικητικό συμβούλιο της περιφέρειας. Για τη βιντεοεπιτήρηση, ωστόσο, π.χ. ταχυδρομείων, τραπεζών και καταστημάτων δεν απαιτείται εξουσιοδότηση. Για τη μυστική βιντεοσκόπηση απαιτείται εξουσιοδότηση από δικαστήριο. Οι αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου της περιφέρειας μπορούν να εφεσιβληθούν από τον Υπουργό Δικαιοσύνης.</p> <p>Η βιντεοσκόπηση μέσω ψηφιακών τεχνικών θεωρείται επεξεργασία προσωπικών δεδομένων και εμπίπτει στις αρμοδιότητες του Συμβουλίου Επιθεώρησης Δεδομένων στο βαθμό που δεν προβλέπεται ειδική ρύθμιση στο Νόμο περί βιντεοεπιτήρησης γενικού χαρακτήρα.</p> <p>Μια επιτροπή διερεύνησης έχει δημοσιεύσει έκθεση σχετικά με τη βιντεοεπιτήρηση (SOU 2002:110).</p>
Ηνωμένο Βασίλειο	Κώδικας πρακτικής του 2000 CCTV (Information Commissioner), υπό αναθεώρηση.

Άλλα σημαντικές κανονιστικές ρυθμίσεις εγκρίθηκαν επίσης στην Ισλανδία (άρθρο 4, νόμος αριθ. 77/2000), στη Νορβηγία (τίτλος VII του νόμου αριθ. 31 της 14.04.2000), στην Ελβετία (σύσταση του Ομοσπονδιακού Επιτρόπου) και στην Ουγγαρία (σύσταση της ΑΠΔ της 20.12.2000).

⁸ Στη Σουηδία, οι δραστηριότητες βιντεοεπιτήρησης γενικού χαρακτήρα προϋποθέτουν κατά κανόνα έγκριση του Συμβουλίου Τοπικής Αυτοδιοίκησης, παρ' όλο που προβλέπονται ορισμένες εξαιρέσεις, για παράδειγμα, όσον αφορά την επιτήρηση ταχυδρομείων, τραπεζών και καταστημάτων. Οι δραστηριότητες μυστικής βιντεοεπιτήρησης πρέπει να έχουν εγκριθεί από Δικαστήριο. Η απόφαση αρχής τοπικής αυτοδιοίκησης σύμφωνα με το νόμο σχετικά με τη βιντεοεπιτήρηση γενικού χαρακτήρα εφεσιβάλλεται από τον Υπουργό Δικαιοσύνης προκειμένου να διασφαλιστούν δημόσια συμφέροντα. Η βιντεοσκόπηση με χρήση ψηφιακής κάμερας κρίθηκε ότι συνιστά επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα υπό την έννοια του νόμου περί προστασίας προσωπικών δεδομένων της Σουηδίας και, κατά συνέπεια, εμπίπτει στην αρμοδιότητα της αρχής προστασίας δεδομένων. Διερευνητική επιτροπή εξετάζει σήμερα τη χρήση της βιντεοεπιτήρησης από την προοπτική της πρόληψης του εγκλήματος. Η επιτροπή αυτή, μεταξύ άλλων, θα αξιολογήσει το νόμο περί βιντεοεπιτήρησης γενικού χαρακτήρα προκειμένου να διαπιστώσει κατά πόσο χρειάζονται τροποποιήσεις. Η διερευνητική επιτροπή θα αναλύσει επίσης το πεδίο εφαρμογής του νόμου περί προστασίας προσωπικών δεδομένων της Σουηδίας από την άποψη της βιντεοεπιτήρησης και θα εξετάσει κατά πόσο κρίνεται αναγκαία η θέσπιση ειδικής νομοθεσίας όσον αφορά την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων σε σχέση με τη βιντεοεπιτήρηση.

5. ΤΟΜΕΙΣ ΟΠΟΥ ΔΕΝ ΕΦΑΡΜΟΖΕΤΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΖΕΤΑΙ ΕΝ ΜΕΡΕΙ Η ΟΔΗΓΙΑ 95/46/ΕΚ

Η οδηγία δεν ισχύει για την επεξεργασία δεδομένου ήχου και εικόνας για σκοπούς που αφορούν τη δημόσια ασφάλεια, την άμυνα, την ασφάλεια του κράτους ή για άλλες δραστηριότητες που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου⁹. Ωστόσο, πολλά κράτη μέλη κατά τη μεταφορά της οδηγίας 95/46/ΕΚ, συμπεριέλαβαν τέτοια θέματα με γενικό τρόπο, προβλέποντας ωστόσο συγκεκριμένες εξαιρέσεις.

Α) Σε ορισμένες χώρες, η επεξεργασίες που εκτελούνται για τους ανωτέρω σκοπούς υπάγονται επίσης στις διασφαλίσεις που προβλέπονται στη σύμβαση 108/1981 και στις σχετικές συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης, καθώς και σε ορισμένες εθνικές διατάξεις (βλέπε άρθρο 3 παράγραφος 2 και αιτιολογική σκέψη αριθ. 16 της οδηγίας 95/46/ΕΚ). Λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των επεξεργασιών αυτών και της ύπαρξης ειδικών διατάξεων που αφορούν τις έρευνες αστυνομικών και δικαστικών αρχών καθώς και τις έρευνες για σκοπούς ασφάλειας του κράτους¹⁰ - που μπορεί να περιλαμβάνουν «μυστική» βιντεοεπιτήρηση, δηλαδή βιντεοπειτήρηση που πραγματοποιείται χωρίς προειδοποιητικές ανακοινώσεις -, η εν λόγω κατηγορία επεξεργασιών δεν θα εξεταστεί λεπτομερώς στο παρόν έγγραφο.

Ωστόσο, η ομάδα εργασίας τονίζει ότι, όπως και σε αρκετές άλλες επεξεργασίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που επίσης δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, η βιντεοεπιτήρηση που πραγματοποιείται για πραγματικούς λόγους δημόσιας ασφάλειας, ή για την ανίχνευση, την πρόληψη και τον έλεγχο εγκληματικών συμπεριφορών πρέπει να τηρεί τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 8 της σύμβασης για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες. Η επεξεργασία αυτή πρέπει επίσης να προβλέπεται σε ειδικές διατάξεις που είναι γνωστές στο κοινό, να συνδέεται και να είναι ανάλογη με την πρόληψη συγκεκριμένων κινδύνων και ειδικών παραβάσεων, για παράδειγμα σε εγκαταστάσεις που εκτίθενται σε τέτοιους κινδύνους, ή κατά τη διάρκεια δημόσιων εκδηλώσεων όπου υπάρχουν εύλογες υποψίες ότι ενδέχεται να τελεστούν τέτοιες παραβάσεις¹¹. Τα αποτελέσματα των συστημάτων βιντεοεπιτήρησης πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, (π.χ. αν οι παράνομες δραστηριότητες μεταφέρθηκαν σε άλλες περιοχές ή τομείς) και ο υπεύθυνος της επεξεργασίας των δεδομένων πρέπει πάντα να ορίζεται επακριβώς, ώστε τα άτομα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα να μπορούν να ασκήσουν τα δικαιώματά τους.

⁹ Βλέπε αιτιολογική σκέψη 16.

¹⁰ Στο σημείο αυτό πρέπει να γίνει επίσης αναφορά στις αρχές που καθόρισε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην υπόθεση Rotaru κατά Ρουμανίας, η οποία εξετάστηκε στις 4 Μαΐου 2000. Βλέπε ανωτέρω.

¹¹ Για παράδειγμα, εγκύκλιος που εκδόθηκε στη Γαλλία στις 22.10.1996 αναφερόταν σε απομονωμένους χώρους και καταστήματα που κλείνουν αργά τη νύχτα.

Η απαίτηση αυτή επιβάλλεται επίσης από το γεγονός ότι ολοένα συχνότερα εγκαθίστανται συστήματα βιντεοεπιτήρησης από κοινού από την αστυνομία και άλλες δημόσιες αρχές (π.χ. αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης) και/ή ιδιωτικούς φορείς (τράπεζες, αθλητικά σωματεία, εταιρείες μεταφορών), σε σημείο ώστε να υπάρχει σύγχυση όσον αφορά τους επιμέρους ρόλους και τις αρμοδιότητες σε σχέση με τους επιδιωκόμενους στόχους¹².

B) Δεύτερον, η οδηγία δεν εφαρμόζεται για τις επεξεργασίες που πραγματοποιούνται από φυσικό πρόσωπο στο πλαίσιο αποκλειστικά προσωπικών ή οικιακών δραστηριοτήτων (βλέπε άρθρο 3, παράγραφος 2 και αιτιολογική σκέψη αριθ. 12).

Οι προϋποθέσεις αυτές μπορεί να ισχύουν εάν, για παράδειγμα, η βιντεοεπιτήρηση πραγματοποιείται για να ελέγχεται από απόσταση ό,τι συμβαίνει μέσα σε κάποιο σπίτι, π.χ. για την πρόληψη κλοπών ή σε συνδυασμό με τη διαχείριση συστήματος «ηλεκτρονικής οικογένειας» (e-family). Ωστόσο, δεν συμβαίνει το ίδιο στην περίπτωση όπου ο εξοπλισμός βιντεοεπιτήρησης εγκαθίσταται είτε εκτός της κατοικίας είτε κοντά σε ιδιωτικές κατοικίες με στόχο την προστασία της ιδιοκτησίας και την ασφάλεια του σπιτιού.

Στις περιπτώσεις αυτές ενδέχεται το σύστημα να έχει εγκατασταθεί όχι από τους επιμέρους ιδιοκτήτες για την προστασία των θυρών που παρέχουν πρόσβαση στην ακίνητη περιουσία τους, αλλά από διάφορους ιδιοκτήτες βάσει συμφωνίας ή από έναν όμιλο ή ένα οικοδομικό συγκρότημα προκειμένου να παρακολουθούνται διάφορες είσοδοι και άλλοι κοινόχρηστοι χώροι, γεγονός που επιτρέπει την εφαρμογή της οδηγίας στις δραστηριότητες αυτές.

Όποτε το σύστημα χρησιμοποιείται από μία μεμονωμένη οικογένεια για την παρακολούθηση μιας πόρτας, μιας εισόδου, ή ενός χώρου σταθμεύσεως, το γεγονός ότι η οδηγία δεν εφαρμόζεται λόγω της αποκλειστικής προσωπικής χρήσης και της μη διάθεσης των δεδομένων σε τρίτους δεν απαλλάσσει τον υπεύθυνο λειτουργίας του συστήματος από την υποχρέωση να σέβεται τα νόμιμα δικαιώματα και συμφέροντα των γειτόνων και άλλων διερχόμενων ατόμων. Σε ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ τα δικαιώματα και συμφέροντα αυτά προστατεύονται, εκτός από τις αρχές της προστασίας των δεδομένων, και από τις γενικές διατάξεις του αστικού δικαίου σχετικά με την προστασία της προσωπικότητας, της εικόνας, της οικογενειακής και της ιδιωτικής ζωής. Αρκεί να σκεφθούμε, για παράδειγμα, ότι η οπτική γωνία μιας κάμερας που έχει εγκατασταθεί έξω από την πόρτα ενός διαμερίσματος μπορεί συστηματικά να καταγράφει

¹²

Χαρακτηριστικό παράδειγμα του κινδύνου αυτού προσφέρουν οι ενέργειες ορισμένων δημοτικών αρχών της Ιταλίας για την παρακολούθηση μέσω επιτήρησης βίντεο δημόσιων χώρων όπου τη νύχτα συχνάζουν πόρνες. Ορισμένες δημοτικές αρχές ισχυρίστηκαν κατά το παρελθόν ότι είναι αρμόδιες για την πρόληψη του φαινομένου αυτού, ενώ άλλες εξέδωσαν εντολές απαγορεύοντας στους πελάτες των γυναικών αυτών να παρκάρουν και/ή να οδηγούν τα αυτοκίνητά τους στις περιοχές αυτές υπό την απειλή ότι θα στείλουν τη φωτογραφία τους στο σπίτι τους σε περίπτωση μη συμμόρφωσης. Η ιταλική αρχή ενέκρινε απόφαση για να αποσαφηνιστούν οι διευθετήσεις για τη δίωξη των παραβάσεων των σχετικών διατάξεων.

τους πελάτες μιας ιατρικής κλινικής και/ή μιας νομικής εταιρείας που βρίσκονται στον ίδιο όροφο, γεγονός που συνιστά παραβίαση του επαγγελματικού απορρήτου.

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στον προσανατολισμό του βιντεοεξοπλισμού, στην ανάγκη τοποθέτησης ενημερωτικών και προειδοποιητικών ανακοινώσεων και στην έγκαιρη διαγραφή των εικόνων (εντός ολίγων ωρών), εάν δεν έχει μεσολαβήσει διάρρηξη ή άλλη παράβαση.

- Γ) Τέλος, το άρθρο 9 της οδηγίας ορίζει ότι τα κράτη μέλη προβλέπουν εξαιρέσεις ή παρεκκλίσεις από ορισμένες διατάξεις της όταν η επεξεργασία πραγματοποιείται αποκλειστικά για δημοσιογραφικούς σκοπούς ή στο πλαίσιο καλλιτεχνικής ή λογοτεχνικής έκφρασης ιδίως στον οπτικοακουστικό τομέα (βλέπε αιτιολογική σκέψη αριθ. 17). Οι εξαιρέσεις μπορούν να προβλέπονται μόνο στο βαθμό που είναι αναγκαίες για το συνδυασμό του δικαιώματος της ιδιωτικής ζωής με τους κανόνες που διέπουν την ελευθερία έκφρασης¹³. Στο πλαίσιο αυτό απαιτούνται ιδιαίτερες προφυλάξεις κατά την εγκατάσταση διαδικτυακής κάμερας και/ή κάμερας που λειτουργεί σε απευθείας σύνδεση, ώστε να αποφεύγονται ατέλειες και κενά όσον αφορά την προστασία των ατόμων που αποτελούν αντικείμενο βιντεοεπιτήρησης σε περιπτώσεις που η βιντεοεπιτήρηση εξυπηρετεί σκοπούς διαφήμισης και/ή τουριστικής προώθησης¹⁴.

6. ΒΙΝΤΕΟΠΙΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Βάσει των διαφόρων καταστάσεων που αναφέρθηκαν, η ομάδα εργασίας κρίνει αναγκαίο να επισημάνει το γεγονός ότι η οδηγία 95/46/EK εφαρμόζεται για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα συμπεριλαμβανομένων εικόνων και ήχων που συλλέγονται μέσω κλειστών κυκλωμάτων τηλεόρασης και άλλων συστημάτων βιντεοεπιτήρησης, αυτοματοποιημένων εν όλω ή εν μέρει, καθώς και για τη μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αρχειοθετούνται ή προορίζονται για αρχειοθέτηση.

Τα δεδομένα ήχου και εικόνας που αφορούν φυσικά πρόσωπα των οποίων η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί αποτελούν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα:

- α) ακόμα και αν οι εικόνες χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο συστήματος κλειστού κυκλώματος, ακόμα και αν δεν συνδέονται με τα στοιχεία ταυτότητας ενός ατόμου,
- β) ακόμα και αν δεν αφορούν άτομα τα πρόσωπα των οποίων έχουν καταγραφεί σε βίντεο, αλλά περιλαμβάνουν άλλες πληροφορίες

¹³ Βλέπε σύσταση 1/97 της ομάδας εργασίας για τη νομοθεσία περί της προστασίας δεδομένων και τα μέσα ενημέρωσης.

¹⁴ Μια διαδικτυακή κάμερα που είχε εγκατασταθεί κρυφά κοντά στις σκάλες εξόδου ενός σταθμού του μετρό του Μιλάνου έδειχνε κατευθείαν στο Διαδίκτυο εικόνες από τα απόκρυφα μέρη διερχόμενων γυναικών για σκοπούς που μόνο φαινομενικά συνδέονταν με δημοσιογραφικές δραστηριότητες. Το γεγονός ότι δεν ήταν δυνατή η ταυτοποίηση των ενδιαφερομένων δεν επέτρεψε στην αρχή προστασίας των δεδομένων της Ιταλίας να λάβει μέτρα.

όπως, για παράδειγμα, αριθμούς κυκλοφορίας αυτοκινήτων ή αριθμούς PIN που καταγράφονται στο πλαίσιο της βιντεοπιτήρησης αυτόματων ταμειακών μηχανών,

- γ) ανεξαρτήτως του μέσου που χρησιμοποιείται για την επεξεργασία (π.χ., σταθερά και/ή κινητά συστήματα βίντεο, όπως είναι οι φορητές συσκευές εγγραφής βίντεο, έγχρωμη και/ή μαυρόασπρη εικόνα), της τεχνικής που χρησιμοποιείται (συσκευές καλωδιακές ή οπτικής ίνας), του τύπου του εξοπλισμού (σταθερού, περιστρεφόμενου, κινητού) των χαρακτηριστικών στοιχείων της εικονοληψίας (συνεχούς ή ασυνεχούς, για παράδειγμα, στην περίπτωση απεικόνισης παραβάσεων ορίου ταχύτητας, κατάσταση που διαφέρει από την καταγραφή εικόνων που πραγματοποιείται κατά τρόπο περιστασιακό και μεμονωμένο), καθώς και των εργαλείων επικοινωνίας που χρησιμοποιούνται (σύνδεση με κάποιο «κέντρο» και/ή διαβίβαση των εικόνων προς τερματικούς σταθμούς κ.λπ.).

Η δυνατότητα εξακρίβωσης της ταυτότητας υπό την έννοια της οδηγίας μπορεί επίσης να προκύπτει από την αντιπαραβολή των δεδομένων με πληροφορίες που κατέχουν τρίτοι, ή από την εφαρμογή, στην συγκεκριμένη περίπτωση, ειδικών τεχνικών ή συσκευών.

Στο πλαίσιο αυτό, πρωταρχικό μέλημα του υπεύθυνου της επεξεργασίας των δεδομένων είναι να ελέγξει κατά πόσο η βιντεοεπιτήρηση περιλαμβάνει επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ατόμων των οποίων η ταυτότητα μπορεί να εξακριβωθεί. Στην περίπτωση αυτή, η οδηγία ισχύει ακόμα και αν ειδική εθνική διάταξη προβλέπει προηγούμενη έγκριση για σκοπούς δημόσιας ασφάλειας.

Το ίδιο μπορεί να ισχύει, για παράδειγμα, όσον αφορά τον εξοπλισμό που βρίσκεται είτε στις εισόδους είτε στο εσωτερικό τραπεζών, ο οποίος επιτρέπει την ταυτοποίηση των πελατών. Αντίθετα, μπορεί να αποκλειστεί η εφαρμογή της οδηγίας στην περίπτωση των αεροφωτογραφιών που δεν μπορούν να μεγεθυνθούν κατά τρόπον ώστε να περιλαμβάνουν πληροφορίες που αφορούν φυσικά πρόσωπα (αεροφωτογραφίες για τον εντοπισμό υδάτινων πόρων ή χώρων διάθεσης απορριμμάτων), καθώς και στην περίπτωση εξοπλισμού που παρέχει πανοραμική άποψη της κυκλοφορίας σε αυτοκινητόδρομο.

7. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΛΑΒΕΙ Ο ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

A) Νομιμότητα της επεξεργασίας

Ο υπεύθυνος της επεξεργασίας οφείλει να ελέγχει εκ των προτέρων, σε σχέση επίσης με την αρχή του άρθρου 6 σημείο α) της οδηγίας όσον αφορά τη νομιμότητα της επεξεργασίας, κατά πόσο η επιτήρηση είναι σύμφωνη με τις γενικές και ειδικές διατάξεις που εφαρμόζονται στο συγκεκριμένο τομέα (π.χ. νόμοι, κανονισμοί, κώδικες δεοντολογίας με νομική ισχύ). Οι διατάξεις αυτές μπορεί επίσης να προβλέπονται για σκοπούς δημόσιας ασφάλειας ή για άλλους σκοπούς εκτός της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (π.χ. χορήγηση ειδικής άδειας εκ μέρους των διοικητικών οργανισμών και τήρηση των όρων των εν λόγω αδειών).

Πρέπει να λαμβάνονται όλα τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να εξασφαλίζεται ότι η βιντεοεπιτήρηση πραγματοποιείται σύμφωνα με τις αρχές προστασίας των δεδομένων και πρέπει να αποφεύγονται ανάρμοστες αναφορές στην ιδιωτική ζωή¹⁵.

Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει επίσης να συνεκτιμούνται οι ορθές πρακτικές όπως ορίζονται στις συστάσεις που εκδίδουν εποπτικές αρχές, καθώς και σε άλλα μέσα αυτορρύθμισης.

Επίσης πρέπει να ελέγχονται οι λοιπές εθνικές νομικές διατάξεις (συνταγματικές αρχές, αστικές και ποινικές διατάξεις), ιδίως όσον αφορά το «δικαίωμα στην εικόνα» (droit à l'image)¹⁶ ή την προστασία της κατοικίας. Πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη η νομολογία, σύμφωνα με την οποία μπορεί να ορίζεται ότι και άλλοι χώροι, εκτός από την ιδιωτική κατοικία, πρέπει να θεωρούνται ως ιδιωτικοί χώροι (δωμάτια ξενοδοχείων, γραφεία, τουαλέτες, αποδυτήρια, εσωτερικοί τηλεφωνικοί θάλαμοι κ.λπ.).

Εάν ο εξοπλισμός έχει εγκατασταθεί είτε από ιδιώτες είτε από δημόσιους φορείς, ιδίως τοπικές αρχές, για σκοπούς ασφάλειας ή για την ανίχνευση, την πρόληψη και τον έλεγχο παραβάσεων, κατά τον καθορισμό και την ανακοίνωση των εν λόγω σκοπών πρέπει να καθορίζονται προσεκτικά τα καθήκοντα που μπορεί νόμιμα να εκτελέσει ο υπεύθυνος για την επεξεργασία των δεδομένων, δεδομένου ότι ορισμένες λειτουργίες δημοσίου χαρακτήρα εμπίπτουν αποκλειστικά σύμφωνα με το νόμο στην αρμοδιότητα ειδικών μη διοικητικών φορέων, όπως είναι κυρίως οι αστυνομικές και δικαστικές αρχές.

¹⁵ Πρόσφατα, μία τράπεζα και μία τοπική αστυνομική αρχή δεν εκπλήρωσαν αίτημα ενός πελάτη να αφαιρεθούν από τις εικόνες που είχε καταγράψει κάμερα, η οποία επίσης παρακολουθούσε μία συσκευή ATM, εκείνες που αφορούσαν ένα κλέφτη ο οποίος, αφού έκλεψε την τραπεζική κάρτα του πελάτη, τη χρησιμοποίησε για να εισπράξει παράνομα χρήματα από τη συσκευή ATM, για λόγους που όπως υποστηριζόταν αφορούσαν την «προστασία της ιδιωτικής ζωής».

¹⁶ Στη Γαλλία και το Βέλγιο σύμφωνα με το δικαίωμα αυτό απαιτείται «προηγούμενη συγκατάθεση».

Το ζήτημα αυτό έχει προκύψει σε σχέση με ορισμένες αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης οι οποίες δεν έχουν άμεση αρμοδιότητα στον τομέα της δημόσιας τάξης και ασφάλειας, ωστόσο ασκούν επικουρικές δραστηριότητες για σκοπούς επιτήρησης. Ομοίως υπάρχουν δραστηριότητες επιτήρησης οι οποίες, σε ορισμένες περιπτώσεις, με πρόφαση τον έλεγχο εγκληματικών ενεργειών, αποσκοπούν στην πράξη στη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σε περιπτώσεις διάπραξης εγκληματικών πράξεων.

Β) Καθορισμένοι, σαφείς και νόμιμοι σκοποί

Ο υπεύθυνος για την επεξεργασία των δεδομένων πρέπει να εξασφαλίζει ότι οι σκοποί που επιδιώκονται δεν είναι ασαφείς ή αμφισβητούμενοι, ώστε να είναι σε θέση να προβάλει ένα ακριβές κριτήριο κατά τη στιγμή της αξιολόγησης της συμβατότητας των σκοπών που επιδιώκονται με την επεξεργασία (βλέπε άρθρο 6 σημείο β) της οδηγίας).

Η αποσαφήνιση αυτή είναι επίσης αναγκαία στο πλαίσιο της αναφοράς των σκοπών τόσο στις πληροφορίες που παρέχονται στα άτομα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα όσο και στη σχετική κοινοποίηση της επεξεργασίας, καθώς και στο πλαίσιο ενδεχόμενου προηγούμενου ελέγχου της επεξεργασίας σύμφωνα με το άρθρο 20 της οδηγίας.

Πρέπει να απαγορεύεται κάθε μεταγενέστερη χρησιμοποίηση των βιντεοσκοπημένων εικόνων, και ιδίως η δυνατότητα τεχνικής αναπαραγωγής (π.χ. ρητή απαγόρευση της δημιουργίας αντιτύπων).

Οι σχετικοί σκοποί πρέπει να αναφέρονται σε έγγραφο το οποίο πρέπει επίσης να περιλαμβάνει συνοπτική αναφορά σε άλλα σημαντικά στοιχεία της πολιτικής για την προστασία της ιδιωτικής ζωής, όπως για παράδειγμα ο χρόνος διαγραφής των εικόνων και οι δυνατότητες πρόσβασης στο βιντεοσκοπημένο υλικό εκ μέρους του ατόμου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα.

Γ) Κριτήρια νομιμότητας της επεξεργασίας

Ο υπεύθυνος επεξεργασίας των δεδομένων πρέπει να ελέγχει ότι η βιντεοεπιτήρηση είναι σύμφωνη όχι μόνο με τις ειδικές διατάξεις που αναφέρονται στο σημείο Α, αλλά επίσης με τουλάχιστον ένα από τα κριτήρια νομιμότητας της επεξεργασίας που αναφέρονται στο άρθρο 7 της οδηγίας, όσον αφορά ιδίως την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Εκτός από τις λιγότερο συχνές περιπτώσεις όπου υπάρχει σχετική νομική υποχρέωση (π.χ. καζίνο), ή όπου η επεξεργασία είναι αναγκαία για την προστασία ζωτικών συμφερόντων (εξ αποστάσεως έλεγχος των ασθενών σε εντατική θεραπεία), ο υπεύθυνος της επεξεργασίας έχει συχνά να εκτελέσει κάποια εργασία δημόσιου συμφέροντος ή που συνδέεται με την άσκηση δημόσιας εξουσίας η οποία ενδέχεται να αποτελεί αντικείμενο ειδικών κανονιστικών ρυθμίσεων (π.χ. εντοπισμός παραβάσεων οδικής κυκλοφορίας ή βιαίας συμπεριφοράς στα μέσα μαζικής μεταφοράς σε ζώνες υψηλής εγκληματικότητας - άρθρο 7, σημείο ε) της οδηγίας). Σε άλλες περιπτώσεις, ο υπεύθυνος της επεξεργασίας μπορεί να επιδιώκει σύννομο συμφέρον χωρίς στην περίπτωση αυτή να προέχει το συμφέρον ή τα θεμελιώδη

δικαιώματα και οι ελευθερίες του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα (άρθρο 7, σημείο στ)).

Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, και ιδίως στη δεύτερη, ο ευαίσθητος χαρακτήρας της επεξεργασίας επιβάλλει την προσεκτική εκτίμηση των ενεργειών, των εξουσιών και των έννομων συμφερόντων του υπευθύνου της επεξεργασίας των δεδομένων. Η επιφανειακή εξέταση και η αβάσιμη επέκταση του πεδίου των εν λόγω αρμοδιοτήτων και εξουσιών πρέπει σε κάθε περίπτωση να απαγορεύεται.

Στην περίπτωση της εξισορρόπησης διαφορετικών συμφερόντων πρέπει να εξετάζεται προσεκτικά, ενδεχομένως με εκ των προτέρων ακρόαση των ενδιαφερομένων, το ενδεχόμενο κάποιο από τα συμφέροντα που χρήζουν προστασίας να έρχεται σε σύγκρουση είτε με την εγκατάσταση του συστήματος, είτε με συγκεκριμένες συνθήκες φύλαξης των δεδομένων είτε με άλλες ενέργειες επεξεργασίας¹⁷.

Τέλος, εφόσον απαιτείται η συγκατάθεση του ατόμου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, αυτή πρέπει να παρέχεται κατά τρόπο αναμφισβήτητο βάσει σαφών πληροφοριών. Ξεχωριστή και ειδική συγκατάθεση απαιτείται σε σχέση με δραστηριότητες επιτήρησης που αφορούν ιδιωτικούς χώρους του ενδιαφερομένου¹⁸.

Η νομιμότητα της επεξεργασίας πρέπει επίσης να αξιολογείται λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων της οδηγίας που προβλέπουν ειδικές διασφαλίσεις για τα δεδομένα που αφορούν παραβάσεις (βλέπε άρθρο 8, παράγραφος 5 της οδηγίας)¹⁹.

Από την προκαταρκτική αξιολόγηση της επεξεργασίας βάσει του προηγούμενου μηχανισμού ελέγχου, ενδέχεται να προκύψουν πρόσθετα μέτρα και διευθετήσεις, σε περίπτωση που η βιντεοεπιτήρηση ενέχει συγκεκριμένους κινδύνους για τα ατομικά δικαιώματα και τις ελευθερίες (βλέπε Άρθρο 20 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ).

Η επεξεργασία μέσω βιντεοεπιτήρησης πρέπει πάντα να προβλέπεται σε ρητές νομοθετικές διατάξεις εφόσον πραγματοποιείται από δημόσιο φορέα.

Δ) Αναλογικότητα της χρήσης βιντεοεπιτήρησης

¹⁷ Σύμφωνα με το άρθρο 6 β) του νέου ομοσπονδιακού νόμου της Γερμανίας περί προστασίας των δεδομένων, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 23 Μαΐου του 2001, η παρακολούθηση χώρων στους οποίους έχει πρόσβαση το κοινό μέσω οπτικών και ηλεκτρονικών συσκευών επιτρέπεται υπό την προϋπόθεση, μεταξύ άλλων, ότι δεν προέχουν συμφέροντα του ενδιαφερομένου που χρήζουν προστασίας.

¹⁸ Σε περίπτωση εγκατάστασης εξοπλισμού βιντεοεπιτήρησης σε κοινόχρηστους χώρους (πολυκατοικίες κ.λπ.) πρέπει να παρέχεται στην πράξη η δυνατότητα έκφρασης έγκυρης συγκατάθεσης υπό την έννοια του άρθρου 2, σημείο η) της οδηγίας 95/46/ΕΚ (κάθε δήλωση βουλήσεως, ελευθέρας, ρητής και εν πλήρη επίγνωση, με την οποία το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα δέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν).

¹⁹ Ως σχετικό παράδειγμα μπορεί να αναφερθεί το Άρθρο 8 του Νόμου αριθ. 67/98 της Πορτογαλίας όσον αφορά τα δεδομένα που αφορούν άτομα για τα οποία υπάρχουν υποψίες για συμμετοχή σε παράνομες και/ή εγκληματικές δραστηριότητες.

Η αρχή ότι τα δεδομένα πρέπει να είναι κατάλληλα και συναφή με τους επιδιωκόμενους σκοπούς σημαίνει προπάντων ότι τα συστήματα CCTV και ο παρόμοιος εξοπλισμός βιντεοεπιτήρησης μπορούν να χρησιμοποιούνται μόνο σε επικουρική βάση, δηλαδή:

Για σκοπούς που πραγματικά δικαιολογούν τη χρήση τέτοιων συστημάτων.

Η αρχή της αναλογικότητας συνεπάγεται ότι τα εν λόγω συστήματα ενδέχεται να χρησιμοποιηθούν σε περίπτωση που η λήψη άλλων μέτρων πρόληψης, προστασίας και/ή ασφάλειας, φυσικού και/ή λογικού χαρακτήρα, τα οποία δεν περιλαμβάνουν βιντεοσκόπηση - π.χ. χρήση θυρών ασφάλειας για την αντιμετώπιση πράξεων βανδαλισμού, εγκατάσταση αυτόματων θυρών και συσκευών για τον έλεγχο της πρόσβασης, κοινά συστήματα συναγερμού, καλύτερος και ισχυρότερος φωτισμός των δρόμων τη νύχτα, κ.λ.π. - αποδειχθούν ανεπαρκή ή μη εφαρμόσιμα για την επίτευξη των ανωτέρω σύννομων στόχων.

Η ίδια αρχή ισχύει και για την επιλογή της κατάλληλης τεχνολογίας, για τα κριτήρια συγκεκριμένης χρήσης του εξοπλισμού, καθώς και για τον προσδιορισμό μεθόδων επεξεργασίας δεδομένων καθώς αυτές σχετίζονται με τους κανόνες πρόσβασης και την περίοδο φύλαξης.

Για παράδειγμα, πρέπει να αποφεύγεται η εγκατάσταση εξοπλισμού βιντεοεπιτήρησης από ένα διοικητικό φορέα για παραβάσεις ήσσονος σημασίας, π.χ. για την επιβολή της απαγόρευσης καπνίσματος στα σχολεία και σε άλλους δημόσιους χώρους ή της απαγόρευσης ρίψης αποτσίγαρων και σκουπιδιών σε δημόσιους χώρους.

Με άλλα λόγια, είναι αναγκαίο να εφαρμόζεται σε κάθε περίπτωση η αρχή της καταλληλότητας σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, γεγονός που συνεπάγεται μία «υποχρέωση ελάχιστης παρέμβασης» εκ μέρους του υπευθύνου της επεξεργασίας.

Η εγκατάσταση ενός όχι υπερβολικού σε σχέση με τους σκοπούς συστήματος βιντεοεπιτήρησης και ειδοποίησης θεωρείται νόμιμη στην περίπτωση εκδήλωσης διαφόρων επεισοδίων βίας σε περιοχή πλησίον αθλητικού σταδίου, ή σε περίπτωση επαναλαμβανόμενων βιαιοπραγιών σε λεωφορεία σε απόκεντρες περιοχές ή κοντά σε στάσεις λεωφορείων. Δεν ισχύει όμως το ίδιο όσον αφορά τα συστήματα που αποσκοπούν στην αποτροπή προσβλητικών συμπεριφορών κατά οδηγών λεωφορείων και της ρύπανσης οχημάτων (όπως περιγράφεται σε αρχή προστασίας των δεδομένων) ή στον εντοπισμό πολιτών που είναι υπεύθυνοι για διοικητικές παραβάσεις ήσσονος σημασίας, για παράδειγμα ρήψη σάκων σκουπιδιών εκτός των κάδων ή σε χώρους όπου η ρήψη σκουπιδιών απαγορεύεται, ή στον εντοπισμό ατόμων που ευθύνονται για περιστασιακές κλοπές σε κολυμβητήρια.

Η αξιολόγηση της αναλογικότητας πρέπει να είναι ακόμη πιο αυστηρή για την εγκατάσταση συστημάτων σε χώρους που δεν έχει πρόσβαση το κοινό.

Η ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών μεταξύ των αρμόδιων αρχών των διάφορων κρατών μελών μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμη στο πλαίσιο αυτό²⁰.

Τα ανωτέρω ισχύουν επίσης όσον αφορά τις ολοένα συχνότερες περιπτώσεις χρησιμοποίησης της βιντεοεπιτήρησης για σκοπούς αυτοάμυνας και προστασίας της ιδιοκτησίας (ιδίως κοντά σε δημόσια κτίρια και γραφεία περιλαμβανομένων των γύρω χώρων). Στο πλαίσιο αυτό απαιτείται γενικότερη αξιολόγηση των έμμεσων αποτελεσμάτων της μαζικής χρήσης συστημάτων βιντεοεπιτήρησης (π.χ. κατά πόσο η εγκατάσταση πολλαπλών συσκευών έχει αποτρεπτικά αποτελέσματα ή κατά πόσο οι παράνομες ή βάνδαλες πράξεις μεταφέρονται σε άλλους χώρους και δραστηριότητες).

Ε) Η αρχή της αναλογικότητας κατά την εκτέλεση δραστηριοτήτων βιντεοεπιτήρησης

Η αρχή σύμφωνα με την οποία τα δεδομένα πρέπει να είναι κατάλληλα, συναφή προς το θέμα και όχι υπερβολικά σε σχέση με τους σκοπούς για τους οποίους συλλέγονται συνεπάγεται προσεκτική αξιολόγηση της αναλογικότητας των μεθόδων της επεξεργασίας των δεδομένων, αφού διαπιστωθεί η νομιμότητα της εν λόγω επεξεργασίας.

Οι συνθήκες της βιντεοσκόπησης πρέπει να εξετάζονται, ιδίως όσον αφορά τα εξής ζητήματα:

- α) η οπτική γωνία σε σχέση με τους επιδιωκόμενους σκοπούς²¹ (π.χ. εάν η επιτήρηση πραγματοποιείται σε δημόσιο χώρο, η γωνία πρέπει να είναι τέτοια που να μην επιτρέπει την απεικόνιση λεπτομερειών ή/και σωματικών χαρακτηριστικών που δεν έχουν σχέση με τους επιδιωκόμενους σκοπούς, ή τη βιντεοσκόπηση παρευρισκόμενων ιδιωτικών χώρων, ιδίως εάν υπάρχει δυνατότητα μεγέθυνσης),
- β) το είδος του εξοπλισμού που χρησιμοποιείται για τη βιντεοσκόπηση (σταθερός ή κινητός),
- γ) ο τρόπος εγκατάστασης (θέση της κάμερας, χρήση σταθερής ή κινητής κάμερας κ.λπ.),
- δ) η δυνατότητα μεγέθυνσης ή χρήσης τηλεφακού κατά το χρόνο λήψης των εικόνων ή κατά την επεξεργασία και η δυνατότητα σκίασης και διαγραφής μεμονωμένων εικόνων,

²⁰ Έτσι θα καταστεί εφικτή η καλύτερη εναρμόνιση τόσο των κανονιστικών προσεγγίσεων όσο και των διοικητικών αποφάσεων οι οποίες ορισμένες φορές αποκλίνουν όπως για παράδειγμα στις αίθουσες Bingo.

²¹ Παραδείγματα ειδικών προφυλάξεων που πρέπει να λαμβάνονται όσον αφορά την οπτική γωνία προσφέρουν δύο αποφάσεις της ιταλικής αρχής προστασίας δεδομένων. Σε έναν οργανισμό ιατρικής περίθαλψης ο οποίος σχεδίαζε να εφαρμόσει μια υπηρεσία που να επιτρέπει σε συγγενείς να παρακολουθούν συνεχώς από απόσταση ασθενείς σε κώμα, καραντίνα και/ή σε μονάδες εντατικής περίθαλψης επισημάνθηκε η ανάγκη να προβεί σε κατάλληλες διευθετήσεις ώστε να μην είναι εφικτή η ταυτόχρονη παρακολούθηση άλλων ασθενών. Σε μία άλλη περίπτωση, η ΑΠΔ υπογράμμισε σε διοικητικούς φορείς της αστυνομίας ότι ένα σύστημα για τον εντοπισμό παραβάσεων του ορίου ταχύτητας πρέπει να καταγράφει μόνο τις πινακίδες κυκλοφορίας και όχι το εσωτερικό των οχημάτων.

- ε) η λειτουργία παγώματος της εικόνας,
- στ) η σύνδεση με κάποιο κέντρο για την αποστολή ακουστικών ή ηχητικών σημάτων συναγερμού,
- ζ) τα μέτρα που έχουν ληφθεί στο πλαίσιο της βιντεοεπιτήρησης (κλείσιμο εισόδων, παρέμβαση προσωπικού ασφάλειας, κ.λπ.).

Κατά δεύτερον, είναι αναγκαίο να εξεταστεί η απόφαση που πρέπει να ληφθεί όσον αφορά την ενδεχόμενη διατήρηση των εικόνων και την περίοδο διατήρησης. Η εν λόγω περίοδος πρέπει να είναι σύντομη ανάλογα με τα ειδικά χαρακτηριστικά κάθε μεμονωμένης περίπτωσης.

Ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να επαρκεί ένα σύστημα που επιτρέπει τη λειτουργία κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης χωρίς καταγραφή των εικόνων (π.χ. στην περίπτωση ταμείων σούπερ μάρκετ), σε άλλες περιπτώσεις (π.χ. για την προστασία ιδιωτικών κατοικιών) μπορεί να δικαιολογείται η βιντεοσκόπηση για ορισμένες ώρες και η αυτόματη διαγραφή των εικόνων το αργότερο στο τέλος της ημέρας ή τουλάχιστον στο τέλος της εβδομάδας. Στον κανόνα αυτό μπορεί να προβλέπεται κάποια εξαίρεση όταν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να διατηρηθούν οι εικόνες για σύντομο χρονικό διάστημα έως ότου αποφασίσουν σχετικά οι αστυνομικές ή οι δικαστικές αρχές, για παράδειγμα στην περίπτωση που έχει ενεργοποιηθεί ο συναγερμός ή έχει υποβληθεί σχετικό αίτημα.

Ένα άλλο σχετικό παράδειγμα αποτελούν τα συστήματα ελέγχου της παράνομης πρόσβασης οχημάτων στα κέντρα πόλεων και σε χώρους περιορισμένης κυκλοφορίας, τα οποία πρέπει να καταγράφουν εικόνες μόνο σε περίπτωση παράβασης.

Το ζήτημα της αναλογικότητας πρέπει επίσης να λαμβάνεται δεόντως υπόψη όταν κρίνεται αναγκαία η διατήρηση των εικόνων για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα που δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τη μία εβδομάδα²², π.χ. όσον αφορά εικόνες συστήματος βιντεοεπιτήρησης που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την εξακρίβωση της ταυτότητας ατόμων που συχνάζουν σε εγκαταστάσεις τράπεζας πριν από τη διάπραξη μιας ληστείας.

Κατά τρίτον, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στις περιπτώσεις όπου η ταυτοποίηση ενός προσώπου επιτυγχάνεται με το συνδυασμό εικόνων του προσώπου με άλλες πληροφορίες που αφορούν συμπεριφορά ή δραστηριότητες που έχουν καταγραφεί σε βίντεο, π.χ. στην περίπτωση του συνδυασμού εικόνων και δραστηριοτήτων που εκτελούνται από πελάτες μιας τράπεζας σε χρόνο που είναι εύκολο να προσδιοριστεί).

Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να ληφθεί υπόψη η σαφής διαφορά που υπάρχει μεταξύ, αφενός, της προσωρινής διατήρησης εικόνων που συλλέγονται με σύστημα βιντεοεπιτήρησης που έχει εγκατασταθεί στην είσοδο μιας τράπεζας και,

²²

Η ΑΠΔ της Δανίας και της Σουηδίας εξέφρασαν την άποψη ότι εικόνες που καταγράφονται σε βίντεο μπορούν να διατηρούνται για σύντομη περίοδο η οποία δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τις 30 ημέρες.

αφετέρου, της δημιουργίας τράπεζας δεδομένων με φωτογραφίες και αποτυπώματα των πελατών των τραπεζών με τη συναίνεσή τους.

Τέλος, σημαντικό είναι το ζήτημα των αποφάσεων που πρέπει να ληφθούν όσον αφορά την *ενδεχόμενη γνωστοποίηση των δεδομένων σε τρίτους* (η οποία κατά κανόνα δεν πρέπει να πραγματοποιείται προς φορείς που δεν έχουν σχέση με τη βιντεοεπιτήρηση), καθώς και τη διάθεση όλων ή μέρους των εικόνων στο εξωτερικό ή ακόμα και στο Διαδίκτυο (επίσης υπό το πρίσμα των διατάξεων όσον αφορά την κατάλληλη προστασία, βλέπε άρθρο 25 και επόμενα της οδηγίας).

Η απαίτηση ότι οι εικόνες πρέπει να είναι σχετικές και όχι υπερβολικές είναι προφανές ότι ισχύει επίσης όσον αφορά το συνδυασμό των πληροφοριών που έχουν στην κατοχή τους οι διάφοροι υπεύθυνοι της επεξεργασίας συστημάτων βιντεοεπιτήρησης. Οι ανωτέρω εγγυήσεις αποσκοπούν επίσης στη λειτουργική εφαρμογή της αρχής που αναφέρεται σε εθνικές νομοθεσίες ορισμένων χωρών της *«μετριοπαθούς χρήσης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα»*. Η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να αποφεύγεται ή να περιορίζεται στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό.

Η εν λόγω αρχή πρέπει να εφαρμόζεται σε όλους τους τομείς λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι πολλοί στόχοι, οι οποίοι εκ πρώτης όψεως φαίνεται ότι προϋποθέτουν τη χρήση προσωπικών πληροφοριών, μπορούν στην πράξη να επιτευχθούν χωρίς τη χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ή με χρήση πραγματικά ανώνυμων δεδομένων.

Οι ανωτέρω προβληματισμοί ισχύουν επίσης στην περίπτωση αιτιολογημένης ανάγκης ορθολογικοποίησης των πόρων μιας επιχείρησης²³ ή βελτίωσης των υπηρεσιών που προσφέρονται στους χρήστες²⁴.

ΣΤ) Πληροφορίες προς τα άτομα τα οποία αφορούν τα δεδομένα

Οι αρχές της διαφάνειας και της καταλληλότητας όσον αφορά τη χρήση εξοπλισμού βιντεοεπιτήρησης προϋποθέτουν την παροχή κατάλληλων πληροφοριών στα άτομα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, σύμφωνα με τα άρθρα 10 και 11 της οδηγίας.

Τα άτομα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα πρέπει να ενημερώνονται όπως προβλέπεται στο άρθρο 10 και 11 της οδηγίας. Τα άτομα αυτά πρέπει να γνωρίζουν ότι λειτουργεί σύστημα βιντεοεπιτήρησης, ακόμα και αν πρόκειται για δημόσιες εκδηλώσεις και θεάματα ή διαφημιστικές δραστηριότητες

²³ Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, στην περίπτωση που είναι ανάγκη να υπολογιστεί ο αριθμός των ταμείων που παραμένουν ταυτόχρονα ανοικτά σε ένα σούπερ μάρκετ ανάλογα με τον αριθμό των πελατών ή όταν χρειάζεται να βελτιωθούν «οι διάδρομοι αγορών» για τους πελάτες ενός σούπερ μάρκετ.

²⁴ Για την διευκόλυνση της πρόσβασης σε χώρο εργασίας ή σε ειδικό μέσο μεταφοράς, εφόσον απαιτείται έλεγχος της ταυτότητας μπορεί να αρκεί η χρήση ατομικών καρτών με φωτογραφία του κατόχου, ενδεχομένως, σε ηλεκτρονικά μέσα χωρίς να εφαρμόζεται σύστημα αναγνώρισης προσώπου.

(διαδικτυακές κάμερες). Τα άτομα πρέπει να ενημερώνονται λεπτομερώς όσον αφορά τους χώρους που παρακολουθούνται.

Δεν είναι υποχρεωτικό να προσδιορίζεται ακριβώς το σημείο εγκατάστασης του εξοπλισμού επιτήρησης. Ωστόσο, οι συνθήκες της επιτήρησης πρέπει να διευκρινίζονται με σαφήνεια.

Οι σχετικές ενημερωτικές πινακίδες πρέπει να τοποθετούνται σε όχι υπερβολική απόσταση από τους χώρους που παρακολουθούνται (σε ορισμένες περιπτώσεις κρίθηκε αποδεκτή απόσταση 500 μέτρων), λαμβανομένων επίσης υπόψη των χαρακτηριστικών της βιντεοσκόπησης.

Οι ενημερωτικές πινακίδες πρέπει να είναι ορατές και ενδεχομένως συνοπτικές, εφόσον όμως είναι αποτελεσματικές. Μπορεί να περιλαμβάνουν σύμβολα που ήδη χρησιμοποιούνται στη βιντεοεπιτήρηση και στις πινακίδες για απαγόρευση του καπνίσματος (μπορεί να διαφέρουν αναλόγως του αν πραγματοποιείται ή όχι βιντεοσκόπηση). Σε κάθε περίπτωση οι πινακίδες πρέπει να αναφέρουν τους σκοπούς της βιντεοεπιτήρησης και τον υπεύθυνο της επεξεργασίας. Οι διαστάσεις των ενημερωτικών πινακίδων πρέπει να είναι ανάλογες των χώρων²⁵.

Ειδικές αιτιολογημένες αποκλίσεις από τις απαιτήσεις ενημέρωσης επιτρέπονται μόνο στις περιπτώσεις που αναφέρονται στα άρθρα 10, 11 και 13 της οδηγίας (για παράδειγμα, μπορεί να ισχύει προσωρινός περιορισμός για τα δεδομένα που συγκεντρώνονται κατά την πορεία σύννομων ερευνών της υπεράσπισης, ή με στόχο την άσκηση του δικαιώματος υπεράσπισης, για όσο χρόνο η παροχή των πληροφοριών μπορεί να θέτει σε κίνδυνο την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού).

Τέλος, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στο ζήτημα της κατάλληλης ενημέρωσης των τυφλών.

Z) Πρόσθετες απαιτήσεις

Όσον αφορά τις άλλες προϋποθέσεις, προφυλάξεις και εγγυήσεις που προβλέπονται από τις διατάξεις για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και οι οποίες συνοψίζονται στο σημείο 3 ανωτέρω, σε σχέση επίσης με την ανάγκη κοινοποίησης της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε ανεξάρτητη αρχή ελέγχου σύμφωνα με το άρθρο 18, 19 και 28 της οδηγίας, η ομάδα εργασίας επιθυμεί να επισημάνει τα ακόλουθα ζητήματα:

- α) Ο αριθμός των φυσικών προσώπων τα οποία θα μπορούν να έχουν πρόσβαση στο βιντεοσκοπημένο υλικό αποκλειστικά για τους σκοπούς που επιδιώκονται μέσω της βιντεοεπιτήρησης ή για τη συντήρηση του σχετικού εξοπλισμού προκειμένου να ελέγχεται η ορθή του λειτουργία πρέπει να είναι περιορισμένος. Η πρόσβαση μπορεί επίσης να επιτρέπεται είτε ύστερα από αίτημα του ατόμου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα είτε βάσει εντάλματος της αστυνομικής ή δικαστικής αρχής για σκοπούς ανίχνευσης παραβάσεων.

²⁵ Αυτού του είδους η προσέγγιση θα μπορούσε να ονομαστεί “πολυεπίπεδη” προσέγγιση.

Όποτε η βιντεοεπιτήρηση έχει ως στόχο μόνο την πρόληψη, ανίχνευση και έλεγχο παραβάσεων, η λύση της χρήσης δύο κλειδιών πρόσβασης (ένα στην κατοχή του υπευθύνου της επεξεργασίας και το άλλο στην κατοχή της αστυνομίας) μπορεί σε πολλές περιπτώσεις να αποδειχθεί χρήσιμη ώστε να εξασφαλίζεται ότι πρόσβαση στις εικόνες έχουν μόνο οι αστυνομικές αρχές και όχι άλλο μη εγκεκριμένο προσωπικό), με την επιφύλαξη της άσκησης των νόμιμων δικαιωμάτων του ατόμου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα για πρόσβαση ύστερα από αίτηση που υποβάλλεται κατά τη διάρκεια της σύντομης περιόδου διατήρησης των εικόνων.

- β) Πρέπει να εφαρμόζονται κατάλληλα μέτρα ασφάλειας ώστε να αποφεύγονται οι κίνδυνοι που αναφέρονται στο άρθρο 17 της οδηγίας, περιλαμβανομένης της διάδοσης πληροφοριών που μπορεί να είναι χρήσιμες για την προστασία δικαιώματος του ατόμου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, τρίτου ατόμου ή του υπευθύνου της επεξεργασίας. Τα μέτρα αυτά πρέπει να συμβάλουν στην πρόληψη αθέμιτων χειρισμών, αλλοίωσης ή καταστροφής δεδομένων και συναφών αποδεικτικών στοιχείων.
- γ) Οι εικόνες που καταγράφονται σε βίντεο πρέπει να είναι καλής ποιότητας, ιδίως εάν χρησιμοποιούνται επανειλημμένα τα ίδια μέσα εγγραφής, γεγονός που ενέχει τον κίνδυνο να μην μπορούν να διαγραφούν πλήρως οι προηγούμενες βιντεοσκοπήσεις.
- δ) Τέλος, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στις δραστηριότητες κατάρτισης και συνεχούς ευαισθητοποίησης των υπευθύνων λειτουργίας συστημάτων βιντεοεπιτήρησης, ιδίως όσον αφορά την τήρηση των σχετικών απαιτήσεων. Η εκπαίδευση ελεγκτών και χειριστών, καθώς αυτή σχετίζεται και με τους συναφείς κινδύνους και τους μηχανισμούς για την ορθή αναγνώριση των απεικονιζόμενων ατόμων, μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί επίσης ένα χρήσιμο μέτρο.

Η) Δικαιώματα των ατόμων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα

Ο ιδιαίτερος χαρακτήρας των προσωπικών δεδομένων που συγκεντρώνονται δεν αποκλείει την άσκηση εκ μέρους των ατόμων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα των δικαιωμάτων που προβλέπονται στα άρθρα 13 και 14 της οδηγίας, ιδίως του δικαιώματος αντίταξης στην επεξεργασία. Πράγματι η οδηγία 95/46 επιτρέπει στα άτομα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα να αντιτάσσονται ανά πάσα στιγμή στην επεξεργασία των δεδομένων που τα αφορούν²⁶ για επιτακτικούς και νόμιμους λόγους σχετικούς με την προσωπική τους κατάσταση.

Το δικαίωμα λήθης των ατόμων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα και η συνήθως σύντομη περίοδος διατήρησης των εικόνων περιορίζουν στην πράξη το πεδίο εφαρμογής του δικαιώματος των ενδιαφερομένων για πρόσβαση στα προσωπικά δεδομένα που επιτρέπουν την ταυτοποίησή τους. Το εν λόγω δικαίωμα όμως πρέπει να διασφαλίζεται ιδίως εάν έχει υποβληθεί λεπτομερές

²⁶

Εκτός εάν στην εθνική νομοθεσία ορίζεται άλλως.

αίτημα, ώστε να επιτρέπεται η εύκολη ανάκτηση των σχετικών εικόνων. Πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη προσωρινής διαφύλαξης των δικαιωμάτων τρίτων.

Κάθε ενδεχόμενος περιορισμός στην περίπτωση που οι ενέργειες που πρέπει να πραγματοποιηθούν για την αναζήτηση των εικόνων κρίνονται προφανώς δυσανάλογες από την άποψη των ερευνών, των δαπανών και των πόρων, λόγω της σύντομης περιόδου διατήρησης των εικόνων, πρέπει να προβλέπεται ρητά από την παράγωγη νομοθεσία (βλέπε άρθρο 13, παράγραφος 1 της οδηγίας). Λαμβάνεται υπόψη το δικαίωμα υπεράσπισης του ατόμου στο οποίο αναφέρονται δεδομένα σε σχέση με συγκεκριμένα γεγονότα που έλαβαν χώρα την περίοδο αυτή.

Θ) Πρόσθετες διασφαλίσεις σε σχέση με ειδικές επεξεργασίες

Η βιντεοεπιτήρηση που πραγματοποιείται αποκλειστικά για λόγους φυλετικής καταγωγής, θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων, συνδικαλιστικής δράσης ή σεξουαλικών προτιμήσεων πρέπει να απαγορεύεται (άρθρο 8 της οδηγίας).

Χωρίς να αποβλέπει στην εξαντλητική καταγραφή των διαφόρων εφαρμογών βιντεοεπιτήρησης, η ομάδα εργασίας επιθυμεί να τονίσει την ανάγκη να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή (όπου ενδείκνυται, στο πλαίσιο προηγούμενου ελέγχου των ενεργειών επεξεργασίας ο οποίος αναφέρεται στο άρθρο 20 της οδηγίας) σε ορισμένες πρακτικές συλλογής εικόνων που αφορούν άτομα των οποίων η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί, καθόσον οι πρακτικές αυτές πρέπει να αξιολογηθούν ξεχωριστά.

Πρόκειται κυρίως για τις ακόλουθες περιπτώσεις που προκύπτουν από εμπειρίες και/ή δοκιμές που ήδη εκτελούνται:

- α) μόνιμη διασύνδεση συστημάτων βιντεοεπιτήρησης τη διαχείριση των οποίων έχουν διαφορετικοί φορείς·
- β) ενδεχόμενη παραβολή εικόνων και βιομετρικών δεδομένων όπως ψηφιακών αποτυπωμάτων (π.χ. στην είσοδο τραπεζών)·
- γ) χρήση συστημάτων αναγνώρισης φωνής·
- δ) εφαρμογή, σύμφωνα με τις αρχές της αναλογικότητας και βάσει ειδικών διατάξεων, συστημάτων ευρετηρίασης των βιντεοσκοπημένων εικόνων και/ή αυτόματης αναζήτησης των εν λόγω εικόνων, ιδίως μέσω δεδομένων ταυτοποίησης·
- ε) χρήση συστημάτων αναγνώρισης προσώπου που δεν περιορίζονται στον εντοπισμό μεταμφιέσεων διερχόμενων ατόμων, όπως είναι οι ψεύτικες γενειάδες και περούκες, αλλά βασίζονται σε τεχνικές που επιτρέπουν τον εντοπισμό υπόπτων. Πρόκειται τη δυνατότητα του συστήματος να αναγνωρίζει αυτόματα ορισμένα άτομα βάσει προτύπων ή τυποποιημένων στοιχείων που βασίζονται σε ειδικά εξωτερικά χαρακτηριστικά (χρώμα δέρματος, οφθαλμών, εξέχοντα ζυγωματικά, κ.λπ.) ή βάσει προκαθορισμένης «αφύσικης» συμπεριφοράς (ξαφνικές κινήσεις, επαναλαμβανόμενη διέλευση σε τακτικά διαστήματα, τρόπος στάθμευσης οχήματος κ.λπ.). Στο πλαίσιο αυτό ενδείκνυται η παρέμβαση του υπευθύνου λειτουργίας του συστήματος λόγω του ενδεχόμενου

- σφαλμάτων που μπορούν να συμβούν στις περιπτώσεις αυτές, όπως αναφέρεται επίσης σε σχέση με το σημείο στ):
- στ) δυνατότητα αυτόματου εντοπισμού διαδρομών και/ή σύνθεσης ή πρόβλεψης της συμπεριφοράς ενός ατόμου,
 - ζ) λήψη αυτοματοποιημένων αποφάσεων βάσει των συγκεκριμένων χαρακτηριστικών ενός ατόμου ή βάσει έξυπνων συστημάτων ανάλυσης και παρέμβασης που δεν έχουν σχέση με τις συνήθειες καταστάσεις συναγερμού (πρόσβαση χωρίς έλεγχο ταυτότητας, συναγερμός πυρκαγιάς, κ.λπ.).

8. ΒΙΝΤΕΟΠΙΤΗΡΗΣΗ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στη γνωμοδότησή της αριθ. 8/2001 όσον αφορά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο περιβάλλον εργασίας, που εγκρίθηκε στις 13 Σεπτεμβρίου 2001, καθώς και στο έγγραφο εργασίας σχετικά με την επιτήρηση ηλεκτρονικών επικοινωνιών στο χώρο εργασίας, που εγκρίθηκε στις 29 Μαΐου 2002²⁷, η ομάδα εργασίας επισήμανε, σε γενικότερο πλαίσιο, ορισμένες αρχές που έχουν ως στόχο να διασφαλίσουν τα δικαιώματα των ατόμων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα, τις ελευθερίες και την αξιοπρέπειά τους στο χώρο εργασίας.

Εκτός από τους προβληματισμούς που αναφέρθηκαν στα ανωτέρω έγγραφα, στο βαθμό που έχουν πρακτική εφαρμογή στη βιντεοεπιτήρηση, πρέπει να επισημανθεί ότι τα συστήματα βιντεοεπιτήρησης που έχουν ως άμεσο στόχο τον εξ αποστάσεως έλεγχο της ποιότητας και της ποσότητας των εργασιακών δραστηριοτήτων, γεγονός που συνεπάγεται την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, δεν πρέπει κατά κανόνα να επιτρέπονται.

Το αντίθετο ισχύει όσον αφορά τα συστήματα βιντεοεπιτήρησης που αναπτύσσονται με τις κατάλληλες διασφαλίσεις για την τήρηση απαιτήσεων παραγωγής και/ή επαγγελματικής ασφάλειας και τα οποία, έστω και έμμεσα, μπορεί να συνεπάγονται εξ αποστάσεως παρακολούθηση²⁸.

Από τις εμπειρίες εφαρμογής συστημάτων βιντεοεπιτήρησης διαπιστώθηκε ότι η επιτήρηση δεν πρέπει να περιλαμβάνει χώρους που διατίθενται για προσωπική χρήση των εργαζομένων ή που δεν προορίζονται για την εκπλήρωση επαγγελματικών καθηκόντων (τουαλέτες, μπάνια, αποδυτήρια και χώροι ανάπαυσης). Οι εικόνες που καταγράφονται αποκλειστικά για την προστασία της παρουσίας και/ή την ανίχνευση, την πρόληψη και τον έλεγχο σοβαρών παραβάσεων δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται σε

²⁷ Αμφότερα τα έγγραφα διατίθενται στην ακόλουθη διεύθυνση:
www.europa.eu.int/comm/internal_market/en/dataprot/wpdocs/index/htm.

²⁸ Στις περιπτώσεις αυτές, εκτός από τους προβληματισμούς που εκθέτονται στο παρόν έγγραφο, πρέπει επίσης να λαμβάνεται μέριμνα όσον αφορά την ανάγκη σεβασμού των δικαιωμάτων που αναφέρονται σε συλλογικές συμφωνίες, οι οποίες ορισμένες φορές επιβάλλουν την συλλογική ενημέρωση των εργαζομένων και/ή των εκπροσώπων συνδικάτων (ανεξάρτητα από τις πληροφορίες που προβλέπονται σε ατομική βάση από τη νομοθεσία για την προστασία των δεδομένων). Σε άλλες περιπτώσεις, πρέπει να ζητηθεί προηγούμενη συγκατάθεση εκπροσώπων των εργαζομένων ή συνδικαλιστικών οργανώσεων όσον αφορά τις διευθετήσεις εγκατάστασης, καθώς επίσης και σε σχέση με τη διάρκεια της επιτήρησης και άλλες λεπτομέρειες της καταγραφής σε βίντεο. Σε ορισμένες χώρες, μπορεί να απαιτείται η επέμβαση του κράτους σε περίπτωση μη επίτευξης συμφωνίας μεταξύ των μερών.

περιπτώσεις ελαφρών πειθαρχικών παραπτώματων των εργαζομένων. Επίσης οι εργαζόμενοι πρέπει πάντα να έχουν το δικαίωμα αντίταξης χρησιμοποιώντας τις βιντεοσκοπημένες εικόνες.

Οι εργαζόμενοι και κάθε άλλο άτομο που απασχολείται στις εγκαταστάσεις πρέπει να ενημερώνονται σχετικά. Οι πληροφορίες αυτές πρέπει να περιλαμβάνουν την ταυτότητα του υπευθύνου της επεξεργασίας των δεδομένων και τον σκοπό της επιτήρησης, καθώς και άλλες πληροφορίες που απαιτούνται ώστε να εξασφαλίζεται ο θεμιτός χαρακτήρας της επεξεργασίας σε σχέση με τα άτομα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα. Για παράδειγμα, πρέπει να αναφέρεται σε ποιες περιπτώσεις οι βιντεοσκοπήσεις αυτές θα εξεταστούν από τη διοίκηση της εταιρείας, η περίοδος διατήρησης και ο χρόνος αποκάλυψης των δεδομένων αυτών στις αρχές επιβολής του νόμου. Η ενημέρωση μέσω συμβόλου δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι επαρκεί για τη βιντεοεπιτήρηση στο χώρο εργασίας.

9. ΣΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ομάδα εργασίας συνέταξε το παρόν έγγραφο εργασίας για να συμβάλει στην ομοιόμορφη εφαρμογή των εθνικών μέτρων που εγκρίνονται βάσει της οδηγίας 95/46/EK στον τομέα της βιντεοεπιτήρησης.

* * *

Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη οφείλουν να χαράξουν κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις δραστηριότητες των παραγωγών, των παρόχων υπηρεσιών και των διανομέων καθώς και των ερευνητών, με γνώμονα την ανάπτυξη των τεχνολογιών, του λογισμικού και των τεχνικών διατάξεων που θα τηρούν τις αρχές που αναφέρονται στο παρόν έγγραφο.

* * *

Βρυξέλλες, 11 Φεβρουαρίου 2004
Για την ομάδα εργασίας
Ο Πρόεδρος
Stefano RODOTA